

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalian koulutusohjelma

Jaana Hara
Riia Mantsinen de Macario

”Oma identiteetti tulee säilyttää vaikka missä asut.”

MAAHANMUUTTAJANAISTEN KOTOAUTUMISEN TUKEMINEN

Opinnäytetyö
Lokakuu 2016

Karelia
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijät

Jaana Hara ja Riia Mantsinen de Macario

Nimeke

”Oma identiteetti tulee säilyttää vaikka missä asut.” Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukeminen

Toimeksiantaja

Lieksan Somaliperheyhdistys ry:n Leijat-hanke

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumisen tukeminen. Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää minkälaista tukea maahanmuuttajanaiset arjessaan tarvitsevat kotoutumisen edistämiseksi. Toimeksiantaja opinnäytetyössä oli Lieksan Somaliperheyhdistys ry:n Leijat-hanke. Tutkimussuuntaus opinnäytetyössä oli laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineiston analyysi tässä opinnäytetyössä tehtiin teemoittelemalla.

Opinnäytetyön tulosten mukaan maahanmuuttajanaiset elivät perhekeskeistä arkea ja viettivät aikaa enimmäkseen oman yhteisönsä jäsenten kanssa. Arjessa he kohtasivat haasteita puutteellisen kielitaidon ja perheen taloudellisen tilanteen takia. Maahanmuuttajanaiset toivoivat enemmän kontakteja kantaväestöön ja kokivat vertaistuen naisten kesken tärkeänä kotoutumisensa tukemisessa. Viranomaisilta tai julkiselta sektorilta haastateltavat eivät halunneet koti- tai lastenhoitoapua, mutta toivoivat kylätalon toiminoissa otettavan naisten toiveita ja ideoita huomioon. Kylätalo tuttu ja turvallinen ympäristönä oli tärkeä naisten vapaa-ajan kohtaamis- ja harrastuspaikka. Liikunnan merkitys haastateltavien hyvinvoinnille ja terveyden edistämiseksi tuli tutkimustuloksissa myös esille.

Toimeksiantaja voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia kehittäessään toimintaansa maahanmuuttajanaisten kotoutumisen edistämiseksi. Jatkossa voitaisiin tutkia maahanmuuttajanaisten tarkempia toiveita vertaistuen sisällöistä ja tavoista. Maahanmuuttajien omia kotoutumisen kokemuksia voitaisiin myös hyödyntää järjestöissä kotouttamistoimenpiteitä kehitettäessä.

Kieli
suomi

Sivuja 45
Liitteet 5
Liitesivumäärä 6

Asiasanat

maahanmuuttajanaiset, kotoutuminen, kotouttaminen, vertaistuki, arjen tukeminen

THESIS
October 2016
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
FI 80220 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 13 260 600

Authors

Jaana Hara and Riia Mantsinen de Macario

Title

"Gotta Maintain your Own Identity No Matter Where You Live." Supporting the Integration of Immigrant Women

Commissioned by

The Kites Project 2014-2016 (ESF) of the Somali Family Association of Lieksa

Abstract

The purpose of this thesis was to support the integration of women with an immigrant background. The aim was to determine what kind of support the immigrant women need in their daily lives to promote their integration. The thesis was commissioned by the Kites Project (Leijat-hanke in Finnish) of the Somali Family Association of Lieksa. The qualitative research approach was used in this thesis. The theme interview was applied as the data collection method. The data were analysed by forming themes.

Based on the results of this thesis, immigrant women's daily lives were family-centred and they spent most of their time with other members of their community. In their daily lives, the women faced challenges due to a lack of sufficient language skills and the financial situation of their family. The immigrant women were hoping to have more contact with the original population and felt that peer support from other women played an important role in supporting their integration. The interviewees did not wish to get home care or childcare support from the authorities or the public sector; instead, they hoped that village community house activities would take women's wishes and ideas into account. As a familiar and safe environment, the village community house served as an important place for meetings and recreational activities for the women. The research findings also highlighted the importance of physical exercise for the well-being and health promotion of the interviewees.

The commissioner can utilise the results of this thesis in developing its activities from the perspective of the needs of immigrant women. Future research could be focused on examining immigrant women's wishes for the contents and approaches of peer support. The experiences of integration among immigrants could also be utilised in associations when developing integrative measures.

Language
Finnish

Pages 45
Appendices 5
Pages of Appendices 6

Keywords

immigrant women, integration, integrative measures, peer support, supporting daily life

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Maahanmuuttajan kotoutuminen.....	6
	2.1 Maahanmuuttaja.....	6
	2.2 Kotoutuminen ja kotouttaminen.....	6
	2.3 Kotoutumisen kaksisuuntaisuus	7
	2.4 Kotouttamistoimenpiteet.....	8
	2.5 Valtion kotouttamisohjelma	9
3	Maahanmuuttajanaisen arki.....	10
	3.1 Nainen maahanmuuttajana	10
	3.2 Kielitaidon merkitys arjessa.....	12
	3.3 Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki	13
	3.4 Liikunnan merkitys arjen hyvinvoinnissa	14
4	Aikaisemmat aiheeseen liittyvät tutkimukset ja selvitykset	15
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	17
	5.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä ja tarkoitus.....	17
	5.2 Toimeksiantajan esittely	17
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat.....	19
	6.1 Laadullinen tutkimus.....	19
	6.2 Aineiston hankinta	20
	6.3 Aineiston analyysi.....	22
7	Tulokset.....	24
	7.1 Taustatietoja haastateltavista.....	24
	7.2 Maahanmuuttajanaisten arki	24
	7.3 Harrastukset ja vapaa-aika.....	26
	7.4 Sosiaaliset suhteet	27
	7.5 Itsenäisyys ja arjessa selviytyminen.....	28
	7.6 Sosiaalisten suhteiden ja vertaistuen merkitys kotoutumiselle.....	31
8	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	32
	8.1 Maahanmuuttajanaisten arki	32
	8.2 Tuen tarve arjessa.....	34
9	Pohdinta	37
	9.1 Luotettavuus ja eettisyys	37
	9.2 Jatkotutkimukset.....	38
	9.3 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu	39
	Lähteet	42

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Suostumuslomake haastatteluun
Liite 3	Teemahaastattelurunko
Liite 4	Aineiston analyysipolku
Liite 5	Opinnäytetyön prosessikaavio

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tarkoitus on maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumisen tukeminen. Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää minkälaista tukea maahanmuuttajanaiset arjessaan tarvitsevat kotoutumisen edistämiseksi. Toimeksiantajamme on Lieksan Somaliperheyhdistys ry:n hallinnoima Leijat-hanke ja opinnäytetyömme on osa hanketta. Tutkimuksen avulla haemme toimeksiantajalle tietoa siitä, minkälaisia maahanmuuttajanaisten kotoutumista edistäviä palveluja hankkeessa tulisi kehittää.

Valtion kotouttamisohjelman valmistelu vuosille 2016–2019 on aloitettu Työ- ja elinkeinoministeriössä syksyllä 2015 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015a). Kotouttamisohjelman valmistelun kanssa samanaikaisesti on laadittu kotouttamisen kumppanuusohjelma, johon on koottu eri toimijoiden yhteinen näkemys kotoutumisen edistämisestä. Toimijoina ja kumppaneina ohjelmassa on viranomaisien lisäksi järjestöjä, yrityksiä, työyhteisöjä sekä naapurustoja. (Kotouttamisen kumppanuusohjelma 2016.)

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostavat maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen ja tarkastelemme aihetta maahanmuuttajanaisten arjen näkökulmasta huomioiden kohderyhmän heterogeenisyyden. Peilaamme tutkimuksemme tuloksia keskeisten valtiollisten sopimusten määrittämiin kotouttamisen tavoitteisiin. Työssämme kerromme tutkimuksen prosessin etenemisestä ja käyttämistämme tutkimusmenetelmistä. Maahanmuuttajanaisten subjektiivisen kokemuksen autenttiseksi kuvaamiseksi käytämme tuloksien esittelyssä runsaasti aineistolainauksia. Yhteenvedossa peilaamme saatuja tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin ja teoreettiseen viitekehykseen. Pohdinnan aluksi avaamme työn eettisyyttä ja luotettavuutta, seuraavaksi esitämme aiheita jatkotutkimuksille ja lopuksi käsittelemme omaa ammatillista kasvua sekä opinnäytetyön aikana läpikäytyä oppimisprosessia.

2 Maahanmuuttajan kotoutuminen

2.1 Maahanmuuttaja

Teoriassa maahanmuuttaja on kotimaastaan toiseen maahan muuttava ihminen. Käytännössä maahanmuuttaja-käsitettä käytetään vielä pitkään muuton jälkeen ja puhutaan toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajista. (Forsander 2004, 106.) Maahanmuuttaja-käsitteen määrittely ei ole yksiselitteistä. Määritelyyn käytetään yleensä kieltä, kansalaisuutta tai syntymävaltiota. Syitä maahanmuuttoon voi olla monia: työ, opiskelu, pakolaisuus, paluumuutto tai perhesuhteet. Se minkälaista maahanmuuttaja-käsitettä käytetään, riippuu asiayhteydestä, tarkoitusperästä ja tavoitteista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Maahanmuuttajasta puhutaan tutkimuksissa, kun tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka on asettunut asumaan muuten kuin tilapäisesti oman kotimaansa ulkopuolelle. Myös heidän lapsistaan, jotka ovat syntyneet uudessa kotimaassa, puhutaan termillä maahanmuuttaja. Turvapaikanhakijoita ei pidetä maahanmuuttajina, mutta oleskeluluvan saaneesta turvapaikanhakijasta tulee maahanmuuttaja. (Väestöliitto 2016.) Maahanmuuttaja-käsitteen vastakohtana puhutaan usein kanta- tai valtaväestöstä. Kantaväestön määritteeseen ajatellaan sisältyvän pitkä asuinhistoria maassa, yhteiset geenit, kulttuuri ja kieli muun enemmistöä edustavan väestön kanssa. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 18.)

2.2 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Prosessia, jonka aikana maahanmuuttaja asettuu ja tulee osalliseksi uuteen elinympäristöönsä muun muassa sosiaalisesti, taloudellisesti ja poliittisesti kutsutaan kotoutumiseksi. Suomalaisessa viranomaispuheessa kuten myös tutkimuksessa käytetään yleensä kotoutumisen termiä, mutta integraation käsite vastaa merkitykseltään samaa. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 19.) Kotoutumisen termi otettiin käyttöön, että vältyttäisiin integraatio-käsitteeseen vahvasti liitetyiltä sulautumisen ja oman identiteetin menettämisen mielikuvilta (Suomen

Kulttuuriperintökasvatuksen seura 2014, 36). Tässä opinnäytetyössä käytämme kotoutumisen käsitettä kuvaamaan maahanmuuttajanaisten sopeutumisen vaiheita suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla, kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (Lautiola 2013). Uuteen yhteiskuntaan kotoutuminen merkitsee asettumista uuteen maahan ja kulttuuriin sekä uusien toimintatapojen omaksumista. Asettuminen kestää oman aikansa ja kotoutumisen prosessin kesto vaihtelee paljon. (Sisäministeriö 2016.)

Pitkäänkin uudessa maassa asuneet voivat vielä kokea turvattomuutta ja olla kantaväestöä heikommassa asemassa monissa arjen tilanteissa. Alkuperäisestä lähtömaasta johtuvien seikkojen lisäksi maahanmuuttajan arjen kokemuksiin vaikuttavat maahanmuuttoikä, perherakenne, sosiaaliset suhteet ja niissä tapahtuneet muutokset sekä maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät vaikeudet. Maahanmuuttajan koulutus, lukutaito, tulkkauksen saatavuus ja internetin käyttömahdollisuudet vaikuttavat mahdollisuuksiin käyttää ja hyödyntää palveluja sekä rakentaa sosiaalisia suhteita uudessa kotimaassa. (Castaneda, Larja, Nieminen, Jokela, Suvisaari, Rask, Koponen & Koskinen 2015, 11.)

2.3 Kotoutumisen kaksisuuntaisuus

Kotoutuminen on kaksisuuntainen muuttumisen prosessi, jossa sekä yhteiskunta että maahanmuuttaja ovat osallisina. Yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistumisen myötä ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia. Muutosprosessin onnistumiseksi on maahanmuuttajan motivaatiolla ja sitoutumisella suuri merkitys. Kotoutumisen pitkäkestoisessa ja jatkuvassa muutosprosessissa tulee molempien osapuolten huolehtia keskinäisen rakentavan vuoropuhelun ylläpitämisestä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016b.) Kotoutumisen kaksisuuntaisuus edellyttää sitoutumista myös vastaanottavalta yhteiskunnalta. Kotoutumisen prosessia voidaan tarkastella yksilön, perheen, yhteisön tai yhteiskunnan tasolla. Maahanmuuttajien näkökulmasta keskeisinä tekijöinä ovat

kielitaito, ammatillinen osaaminen sekä sosiaalisten tilanteiden hallinta. Yhteiskunnassa puolestaan myönteinen asenneilmapiiri maahanmuuttajia kohtaan on osoittautunut yhdeksi tärkeimmistä tekijöistä kotoutumisen onnistumisessa. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 22.)

Kotoutumisen kaksisuuntaisuuden näkökulmasta yhteiskunnan palvelujärjestelmissä on lähdetty liikkeelle niin sanotusta normaalipalveluperiaatteesta. Tällä tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttajille ei perusteta erillisiä palveluorganisaatioita, vaan palvelut järjestetään toimialakohtaisesti kunkin viranomaisen huolehtiessa oman toimialansa tehtävistä myös maahanmuuttajien osalta. Kantaväestön tulisi kaksisuuntaisessa kotoutumisen mallissa oppia elämään tilanteessa, jossa vallitsee enemmän monimuotoisuus kuin yhdenmukaisuus. Palvelujärjestelmien toiminnassa maahanmuuttajien erityistarpeet on otettava asianmukaisesti huomioon. (Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura 2014, 37.)

2.4 Kotouttamistoimenpiteet

Maahanmuuttajan kotoutumisen tukemista eli kotouttamista ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Kotouttaminen on viranomaisten järjestämiä monialaisia ja -ammatillisia kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016c.) Kotouttamistoimenpiteiden tavoite on, että Suomeen muuttanut henkilö tuntee yhteiskunnalliset oikeutensa ja velvollisuutensa ja tuntee olevansa suomalaisen yhteiskunnan tervetullut jäsen. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamiseen liittyvien asioiden valmistelusta Suomessa. (Sisäministeriö 2016.) Päävastuu kotouttamisen toteuttamisesta on kunnilla sekä TE-toimistoilla, mutta kansalaisjärjestöt, mukaan lukien maahanmuuttajajärjestöt, ovat merkittävässä asemassa täydentämässä viranomaisytyötä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016d.)

Kotoutumiskoulutus on oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen keskeinen toimenpide (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016e). Kotoutumiskoulutus edistää jatkokoulutukseen ja työelämään pääsyä sekä antaa yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutuksessa opetetaan suomen tai ruotsin kieltä, ohjataan ja etsitään yhdessä sopivia ratkaisuvaihtoehtoja, tuetaan oman kulttuurin ylläpitämistä, mutta samalla kannustetaan sovittamaan sitä ympäröivään yhteiskuntaan. (Opetushallitus 2012.) Kotoutumiskoulutuksen haasteena on, ettei koulutus tavoita kaikkia maahanmuuttajaryhmiä, kuten kotiäitejä tai iäkkäitä maahanmuuttajia. Valtion kotouttamisohjelman tavoitteena onkin ollut riittävien resurssien turvaaminen kotoutumiskoulutukselle ja koulutuksen sisällöllinen kehittäminen. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 28.)

2.5 Valtion kotouttamisohjelma

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määrittää valtion kotoutumista edistävät toimet. Lain mukaan valtioneuvosto laatii kotouttamisen tavoitteet sisältävän valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa ohjelman valmistelusta ja kotouttamisen kehittämiseen osallistuvat ministeriöt määrittelevät tavoitteet ja toimenpiteet. (34. §.)

Ensimmäinen valtion kotouttamisohjelma sisälsi hallituksen asettamat kotouttamisen painopistealueet vuosille 2012–2015. Tämän kotouttamisohjelman yleisenä tavoitteena oli maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen yhteiskunnassa sekä eri väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen ja etnisten suhteiden vahvistaminen. Maahanmuuttajaväestön tarpeet pyrittiin ohjelmassa huomioimaan etenkin työllisyys-, koulutus-, asumis- sekä sosiaali- ja terveystalvissa. (Valtion kotouttamisohjelma 2012.)

Uuden kotouttamisohjelman valmistelu vuosille 2016–2019 on aloitettu Työ- ja elinkeinoministeriössä. Tammikuussa 2016 valmistuneen luonnoksen mukaan uuden ohjelman neljä tavoitealuetta ovat:

1. edistää ihmisarvoa kunnioittavaa keskustelukulttuuria
2. tuoda maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet osaltaan vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä
3. tehostaa kotouttamista poikkihallinnollisesti
4. lisätä valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa (Suomen kuntaliitto 2016).

Valtion kotouttamisohjelman valmistelun kanssa samaan aikaan valmistui huhtikuussa 2016 Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemana kotoutumisen kumppanuusohjelma. Kumppanuusohjelmaan sitoutuneelta yli 70 toimijalta on saatu lupauksia ja aloitteita, jotka kaikki liittyvät kotoutumisen edistämiseen. Kotoutuminen ei ole vain virkamiestyötä, vaan kotoutumispolulla maahanmuuttajan tueksi tarvitaan viranomaisten lisäksi järjestöjä, yrityksiä ja muita yhteisöjä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016f.)

Kumppanuusohjelman tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia käytännön kohtaamisissa syntyville ideoille ja aloitteille sekä ottaa käyttöön hyviksi havaittuja toimintamalleja. Lisäksi ohjelman avulla pyritään innoittamaan toimintaa suunnittelevia tai hankerahoitusta hakevia organisaatioita sekä tukemaan vapaaehtoistoimintaa kotoutumisen edistämiseksi. (Kotouttamisen kumppanuusohjelma 2016.)

3 Maahanmuuttajanaisen arki

3.1 Nainen maahanmuuttajana

Kotoutumista voidaan tarkastella yksilön, perheen, yhteisön tai yhteiskunnan tasoilla. Kotoutumisprosessiin vaikuttavat monet tekijät, joista sukupuoli on yksi. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 24.) Vuonna 2014 ulkomaalaistaustaisia oli Suomessa 322 700 henkilöä, eli 5,9 prosenttia koko väestöstä. Naisten osuus maahanmuuttajaväestöstä oli hieman alle puolet vuoden 2014 tilaston mukaan. (Helminen 2016.)

Monissa tutkimuksissa on todettu erityisesti maahanmuuttajaäitien merkittävä rooli koko perheen onnistuneessa kotoutumisessa. Kotona lapsia hoitavat äidit saattavat jäädä kokonaan kotoutumistoimien ulkopuolelle vaikeuttaen myös lasten kotoutumista. Kaikki maahanmuuttajanaiset pitäisi pyrkiä saamaan nykyistä tehokkaammin kotouttamistoimenpiteiden piiriin. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 24.)

Hyvinvointiyhteiskunnan murroksessa on maahanmuuttajataustaisista kotiäideistä syntynyt mielikuva helposti haavoittuvista, tuottamattomista ja sosiaalisesti sitoutumattomista yksilöistä. Tämän tyyppiset stereotyyppit voivat helposti johtaa yleisiin käsityksiin kotoutumisen epäonnistumisesta tai pahimmillaan jopa maahanmuuttajanaisia sortavaan sukupuoliseen eriarvoistumiseen. (Nordberg 2015, 72.) Työmarkkinoiden ulkopuolella olevista kotiäideistä uhkaa tulla poikkeava aikuisryhmä, jolle ei ole tarjolla samanlaista tukea kuin työvoimatoimiston asiakkaille. Kotiäideille suunnatut kurssit, virkistystoiminta ja muu tuki jäävätkin usein kolmannen sektorin toimijoiden ja erilaisten projektien vastuulle. (Vuori 2012, 252, 259.)

Työttömyysaste maahanmuuttajanaisten keskuudessa on korkeampi kuin maahanmuuttajamiesten työttömyysaste. Maahanmuuttajanaisten on vaarassa syrjäytyä suomalaisesta yhteiskunnasta, mikäli puoliso ei tue vaimon osallistumista kotoutumista tukeviin opintoihin ja muihin palveluihin. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 24.) Maahanmuuttajanaisten sopeutumista uuteen maahan ja usein pitkänkin työttömyyden hyväksymistä voidaan selittää perhekeskeisyydellä. Maahanmuuton jälkeisessä sopeutumisessa naisen tärkeä rooli perheessä tuo elämälle jatkuvuutta. Joskus naisten voidaan nähdä jopa elävän perheen ja lastensa kautta, mutta aina tässä ei ole kyse vapaaehtoisesta valinnasta. (Siim 2007, 239–240.)

Maahanmuuttokysymysten kanssa työskentelevillä ammattilaisilla ja kansalaisjärjestöillä on huoli ilman kotoutumisen tukea jäävistä naisista. Huoleen tarttuminen on kuitenkin monesti vaikeaa, eikä se tunnu sopivan suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisiin huolenaiheisiin. Naisilta itseltään voidaan edellyttää kykyä etsiä apua tai heidän perheenjäseniltään ja erityisesti puolisoiltaan odottaa tuen hakemisen huolehtimista. Huolen negatiivisina seurauksina näyttäytyy myös paradoksaalisesti vaimojen, äitien ja tyttärien näkyminen kykenemättöminä itsenäisiin valintoihin ja toimintaan. (Vuori 2012, 253–254.)

3.2 Kielitaidon merkitys arjessa

Kotouttamistoimenpiteiden yksi tärkeimmistä tavoitteista on kielen oppiminen. Kotoutumiseen ja kielitaidon kehittymiseen liittyy keskeisesti osallisuus eli maahanmuuttajan pääseminen osaksi uuden asuinpaikkansa yhteisöjä. (Alisaari & Rakkolainen-Sossa 2016.) Kotoutumiskoulutuksen kielen opetuksessa tavoitteena on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla hän pystyy selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään (Pöyhönen, Tarnanen, Kyllönen, Vehviläinen & Rynkänen 2009, 13).

Maahanmuuttajat tarvitsevat arjen kielitaitoa hakeutuessaan julkisiin palveluihin, jotka toimivat enimmäkseen suomen kielellä. Yleensä maahanmuuttajat oppivat ensin puhuttua kieltä, joka poikkeaa virastojen käyttämästä hallinnollisesta kielestä. Näin ollen hyvinkin suomea osaava maahanmuuttaja voi kohdata haasteita käyttäessään julkisia palveluita. (Zechner 2007, 250.) Maassaoloajalla on merkitystä perheiden arjessa selviytymiseen. Kun kielitaito on karttunut ja yhteiskunnan rakenteista sekä toiminnasta on kokemusta ja riittävästi tietoa, ei maahanmuuttotausta vaikuta yhtä vahvasti enää perheiden arjen hallintaan. (Alitolppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 11.)

Merkittävä seikka kielitaidosta keskusteltaessa on, että minkä tasoinen kielitaito riittää missäkin tilanteessa. Uuden kielen oppiminen vie aikansa ja tärkeää olisi myös varata riittävästi aikaa ja tilaisuuksia keskusteluille kielenoppijan kanssa varsinkin varhaisvaiheessa. (Alisaari & Rakkolainen-Sossa 2016.) Yhteiskunnan kielitaitovaatimuksia ja maahanmuuttajien omia käsityksiä kielitaidostaan tulisi pyrkiä sovittamaan yhteen. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi olisi tärkeää saada kuulluksi käsityksiä kielitaidosta ja sen riittävydestä maahanmuuttajien itsensä arvioimana. (Pöyhönen ym. 2009, 15.)

Maahanmuuttajat ovat usein riippuvaisia viranomaisen tuesta ja tiedoista virallisten asioiden hoidossa heikon kielitaitonsa vuoksi. Lisäksi suurimpana esteenä työllistymiselle on puutteellinen kielitaito, mikä vaikuttaa maahanmuuttajien taloudelliseen tilanteeseen sekä osallisuuden kokemuksiin. Maahanmuuttajat voi-

vat kokea tulleen väärin ymmärretyiksi tai kohdelluiksi epätasa-arvoisesti vähäisen kielitaidon takia. Erityisesti maahantulon alkuvaiheessa onkin tärkeää antaa palveluja maahanmuuttajan omalla äidinkielellä väärinkäsitysten välttämiseksi. Tulkkipalvelujen saaminen on maahanmuuttajan oikeus, koska lainsäädännön, käsitteiden ja yhteiskunnallisen toiminnan ymmärtäminen on hankalaa ilman kielitaitoa. Täysipainoinen yhteiskunnallinen osallistuminen ja vaikuttaminen eivät kuitenkaan ole mahdollista maahanmuuttajille ilman yhteistä kieli- ja käsitejärjestelmää. (Salmela 2012, 22, 46.)

3.3 Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki

Maahanmuuttajien elämässä korostuu sosiaalisten suhteiden merkitys, mikä näkyy kokemusten vaihtamisena ja erilaisista lähtökohdista tulleiden ihmisten arvostuksena. Luottamuksen rakentamisessa auttaa se, että molemmat osapuolet ovat samankaltaisessa tilanteessa ja maahanmuuttajien onkin helpompi ystävystyä toisen maahanmuuttajan kuin kantaväestön edustajan kanssa. Sosiaalisten suhteiden solmimiseen liittyy tunne samankaltaisuuden, yhteenkuuluvuuden ja myös erilaisuuden kokemuksista. Näihin tuntemuksiin sisältyy kykyjä arvioida eri kulttuureista tulleiden asemaa uudessa maassa ja olla vuorovaikutuksessa toisen samassa tilanteessa olevan kanssa. Tämä vaatii kykyä asettua toisen asemaan ja sopeutumista sosiaalisiin muutoksiin ja uusiin olosuhteisiin. Samaistuminen toisiin maahanmuuttajiin luo uskoa tulevaisuuteen ja parantaa elämänlaatua. (Salmela 2012, 83–84.)

Maahanmuuton jälkeen ihminen etsii omaa paikkaansa, jolloin ympäröiviltä ihmisiltä saatava sosiaalinen tuki ja luotettavat ihmissuhteet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kotoutumisen vahvistamiseksi maahanmuuttaja tarvitsee empatiaa, huolenpitoa, kannustusta ja luottamusta sekä uutta tietoa, joka auttaa toimimaan rakentavasti ja ratkaisuja tavoitellen. Vertaistuen avulla voidaan auttaa maahanmuuttajaa katsomaan elämässä eteenpäin ja tuntemaan itsensä osalliseksi. Vertaistuen periaatteella toimivissa ryhmissä rentoudutaan ja tavataan samanlaisia asioita kokeneita ihmisiä. Siellä voi myös oppia lisää suomen kieltä ja saada hyödyllistä tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta. Ryhmissä välitetään tietoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista, palveluista ja toimintamuodoista,

joiden avulla voi saada kontakteja kantaväestöön. (Alitolppa-Niitamo, Kerkänen, Lee, Novitsky, Säävälä & Zandkarimi 2014, 4, 6.)

Maahanmuuttajanaisten ja kantaväestön edustajien välisten sosiaalisten suhteiden muodostumisen esteiksi koetaan usein kulttuurierot ja puutteellinen kieli-taito. Myös arjen kiireet sekä ajanpuute vaikuttavat suhteiden muodostumiseen. Omaan etniseen ryhmään suhteiden muodostaminen koetaan tärkeäksi. Ylirajaiset suhteet perheenjäseniin ja ystäviin lähtömaissa koetaan tärkeiksi ja yhteyttä pidetään internetin ja puhelimen välityksellä. (Puukko 58–59.) Monet maahanmuuttajat huolehtivat mieluummin asioistaan ja ongelmistaan oman yhteisön sisällä, sillä ulkopuolisten tuki koetaan leimaavana ja häpeällisenä. Erityisesti Suomessa pitkään asuneet maahanmuuttajat ovat usein luoneet omat etnisen yhteisön sisäiset tukiverkostot. (Mikkonen 2005, 58.)

3.4 Liikunnan merkitys arjen hyvinvoinnissa

Erilaiset liikunta- ja urheilumuodot ovat tunnettuja ja suosittuja maailmanlaajuisesti ja tarjoavat hyvät mahdollisuudet maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi. Liikunnan ja urheilun avulla voidaan edistää osallisuutta ja sosiaalisten suhteiden kehittymistä sekä edistää maahanmuuttajien parempaa kotoutumista. (Opetusministeriö 2010, 7.) Ahjokiven (2008, 77) mukaan maahanmuuttajille tulisikin luoda edellytyksiä harrastaa liikuntaa. Omissa harrastusryhmissään maahanmuuttajat voisivat ylläpitää oman kulttuurin ja identiteetin säilyttämistä ja kantaväestön kanssa yhteisissä ryhmissä tutustua suomalaisiin käytäntöihin ja tottumuksiin. (Ahjokivi 2008, 77.)

Maahanmuuttajanaiset harrastavat liikuntaa kantaväestön edustajia vähemmän. Maahanmuuttajanaيسille liikkuminen yhdessä muiden naisten kanssa on hyvin tärkeää. Tieto liikunnan terveysvaikutuksista ei välttämättä ole samanlaista kuin kantaväestöllä. Jotta maahanmuuttajanaisia saataisiin aktivoitua liikkumaan, tulisi liikunnassa painottaa sosiaalisuuteen, rentoutumiseen ja terveyteen liittyviä asioita. Edellä mainituista asioista kertominen tulisi aloittaa aivan perusasioista, sillä kaikissa kulttuureissa liikunta ei ole keskeinen osa arkea. Maahanmuuttajanaisia tulisi ottaa mukaan suunnittelemaan liikuntaryhmien toimintaa,

koska heillä on kokemusta kulttuurillisista erityispiirteistä. (Zacheus, Koski & Mäkinen 2011, 68–69.)

4 Aikaisemmat aiheeseen liittyvät tutkimukset ja selvitykset

Maahanmuuttajien kotoutumista käsitteleviä tutkimuksia on tehty Suomessa runsaasti. Maahanmuuttajanaisten elämää on tarkasteltu useissa tutkimuksissa ja selvityksissä esimerkiksi työllistymisen, turvallisuuden kokemuksen sekä kotiäityden näkökulmista. Järjestöjen mahdollisuuksia tukea maahanmuuttajien kotoutumista käsitellään muutamassa tuoreessa tutkimuksessa. Seuraavaksi avaamme opinnäytetyömme teoreettisen viitekehyksen kannalta keskeisiä aihepiiriin liittyviä tutkimuksia.

Eila Mustaparran pro gradu -tutkielman tavoitteena oli selvittää luku- ja kirjoitustaitoa vailla olevien maahanmuuttajanaisten arjen kokemuksia. Työn tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä ja tietoa maahanmuuttajanaisten parissa työskenteleville viranomaisille. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että naiset kohtasivat paljon haasteita arjessaan. Heidän oli vaikea kulkea paikasta toiseen eksymättä ja asioida kaupassa ilman luku- ja kirjoitustaitoa. Tutkimuksen kohderyhmän naiset kokivat osaamattomuutensa johtavan riippuvuuteen omien lasten avusta esimerkiksi tulkkaamisen ja asioinnin muodossa. Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen nähtiin tulosten perusteella toteutuneen huonosti ja heidän mahdollisuutensa työllistymiseen tai kouluttautumiseen olivat heikot. (Mustaparta 2015, 1, 63–65.)

Tiina Sotkasiira Itä-Suomen yliopistosta toteutti yhteistyössä Leijat-hankkeen kanssa syksyllä 2015 Lieksan maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten palvelutarpeet -selvityksen. Selvityksessä käy ilmi, että Lieksan maahanmuuttajataustaiset kuntalaiset olivat verrattain tyytyväisiä tarjolla oleviin kunnallisiin palveluihin sekä kokemuksiin Lieksasta. Selvityksessä nousi esiin myös kehittämistarpeita. Lieksalaiset maahanmuuttajat olivat kiinnostuneita osallistumaan yhdistystoimintaan. Sen myötä he voisivat saada harrastuksia ja uusia ystäviä, sekä tietoa erilaisista vaikutusmahdollisuuksista. Selvityksessä nousi esille, että olisi

hyvä tukea jo olemassa olevia ympäristöjä ja tiloja, joissa ihmiset voisivat kohdata toisiaan turvallisesti koetussa ilmapiirissä. (Sotkasiira 2015.)

Kumppanuutta kotouttamisen kentillä – Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa, oli Suomen Kulttuurirahaston tilaama selvitys Hannele Lautiolalta. Lautiola kuvasi selvityksessä viranomaisten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyön eri muotoja maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi. Selvityksessä kävi ilmi, että järjestöt pystyvät toimimaan nopeasti ja kehittämään tehokkaasti kotoutumista tukevia palveluita yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Valtakunnallisella tasolla kotouttamista ohjasi valtion kotouttamisohjelma ja järjestöt täydensivät viranomaisten palveluja tarjoamalla omaa erityisosaamistaan. (Lautiola 2013, 11, 12, 15.)

Selvityksen mukaan järjestöjen tarjoamat kotoutumista tukevat palvelut olivat pääosin neuvontaa, ohjausta ja vertaistuen antamista. Suomen kielen opetusta järjestettiin erilaisten toimintojen muodossa maahanmuuttajan omaa äidinkieltä ja kulttuuria kunnioittaen ja hyödyntäen. Lisäksi järjestöjen organisoima harrastus-, kulttuuri- ja taidetoiminta edistivät maahanmuuttajien kotoutumista mahdollistaen sosiaalisten suhteiden syntymistä sekä uusien harrastusten turvallista kokeilua. (Lautiola 2013, 26–31.)

Lautiolan mukaan Suomeen kotoutuneiden maahanmuuttajien kulttuurisensitiivisen osaamisen ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemuksen hyödyntämistä ei ole riittävästi otettu huomioon. Maahanmuuttajajärjestöjen kieli-, kulttuuri- ja kotoutumisosaamisessa olisi paljon käyttämättömiä voimavaroja. Viranomaiset eivät Lautiolan mukaan selviäisi kotouttamistehtävästään ilman järjestöjen apua. (Lautiola 2013, 56–57.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tarkoitus oli maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumisen tukeminen. Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää minkälaista tukea maahanmuuttajanaiset arjessaan tarvitsevat kotoutumisen edistämiseksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

- Minkälaista maahanmuuttajanaisten arki on?
- Missä arjen tilanteissa maahanmuuttajanaiset kokevat tarvitsevansa tukea?

Toimeksiantaja voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia kehittäessään toimintaansa maahanmuuttajanaisten tarpeiden näkökulmasta.

5.2 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyömme toimeksiantaja oli Lieksan Somalipeheyhdistys ry:n Leijathanke. Toimeksiantosopimus (liite 1.) allekirjoitettiin maaliskuussa 2016. Lieksassa toimii aktiivisesti maahanmuuttajataustainen Lieksan Somaliperheyhdistys ry. Yhdistys on perustettu vuonna 2013 ja se tuottaa maahanmuuttajien kotoittamispalveluja. Lieksan Somaliperheyhdistys ry:ssä on jäsenenä yli puolet kaupungissa asuvista maahanmuuttajista. 280 henkinen jäsenistö koostuu monista eri kansalaisuuksista. Lieksan Somaliperheyhdistys ry omistaa Metka-kylätalon, jossa tuotetaan ohjaus- ja neuvontapalveluja maahanmuuttajille. Metka-kylätalossa toimivat myös erilaiset maahanmuuttajien ryhmät, joiden toimintaa on laajennettu ja kehitetty vuoden 2016 aikana. Ryhmien tavoitteena on opettaa maahanmuuttajille suomen kieltä ja kulttuuria sekä auttaa ja tukea opinnoissa (mm. matematiikkakerho). (Sarasoja 2015.)

Metka-kylätalon peruskorjaus käynnistyi vuonna 2015 ja tämän myötä odotetaan toiminnan laajentamisen mahdollisuuksia. Yhdistys on perustamassa

maahanmuuttajien osuuskuntaa, jonka kautta on mahdollisuus tutustua suomalaiseen yritystoimintaan. Osuuskuntatoiminta on tarkoitus käynnistää Metkälätalon peruskorjauksen valmistumisen jälkeen. Yhdistys tekee tiivistä yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Yhteistyöverkostoihin kuuluvat myös Suomen monikulttuurinen liikuntaliitto Fimu, Väestöliitto, Somaliliitto, Suomen Somalia-seura, TE-toimisto, Lieksan kaupunki ja muita maakunnallisia toimijoita. (Sarasoja 2015.)

Lieksan Somaliperheyhdistys ry hallinnoi ESR-rahoitteista (Euroopan sosiaalirahasto) kaksivuotista Leijat-hanketta, jonka kautta on järjestetty kotoutumista edistäviä koulutuksia maahanmuuttajille. Hankkeen tavoitteena on kartoittaa, millaisia tarpeita kotoutumista tukeviin palveluihin Lieksassa asuvilla maahanmuuttajilla on. Tavoitteena on myös luoda Rantalan alueelle kaikille avoin kylätalo, jossa kehitetään ja pilotoidaan maahanmuuttajien itsensä tuottamia palveluja alueen asukkaille. Kehittämistyön tavoitteena on, että maahanmuuttajajärjestöt kykenevät tuottamaan itsenäisesti ja luotettavasti kotoutumista tukevia palveluja. Hankkeen aikana maahanmuuttajataustaisen yhdistyksen oma osaaminen ja maahanmuuttajien osallisuus lisääntyvät. (Leijat-hanke 2014.)

Monikulttuurisuuden edistäminen koetaan Pohjois-Karjalassa elinvoimaisuuden näkökulmasta tärkeäksi. Maakuntaa kehitetäänkin hyvinvointiohjelman mukaisesti suvaitsevaksi ja erilaisille kulttuureille houkuttelevaksi. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2009, 14.) Pohjois-Karjalan hyvinvointiohjelma 2015 strategiaosassa on kirjattu hyvinvoinnin pitkän aikavälin haasteissa Pohjois-Karjalan maahanmuuttajien ja eri etnisiä taustoja edustavien ihmisten kotoutuminen. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2009, 25.) Leijat-hankkeen tavoitteena on toteuttaa Pohjois-Karjalan hyvinvointiohjelman 2015 strategiaosassa hyväksytyjä päämääriä. Hyvinvointiohjelman mukaisesti käyttäjälähtöisesti ja kustannustehokkaasti tuotetut palvelut ovat laadukkaan ja tehokkaan palvelujärjestelmän edellytys. Hyvinvointipalvelut tulee järjestää asiakkaiden tarpeita kuunnellen. Toimenpiteiksi on kirjattu maahanmuuttajien tukimuotojen ja palveluiden kehittäminen. (Leijat-hanke 2014.)

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Laadullinen tutkimus

Valitsimme opinnäytetyön toteutukseen laadullisen tutkimuksen menetelmän, koska se mielestämme antoi parhaan kuvan haastateltavan omista kokemuksista tutkittavaan aiheeseen. Vuoropuhelu haastatteluissa antoi mahdollisuuden myös keskustella, tarkentaa kysymyksiä ja kuunnella vastauksia haastattelun aikana, vaikka tutkimuskysymykset ja haastattelurunko olivatkin ennalta määritellyt. Esimerkiksi lomakehaastattelussa emme olisi voineet kysyä aiheita tarkentavia kysymyksiä.

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja sillä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 152). Laadullisella tutkimuksella tarkastellaan ihmisten välistä ja sosiaalista merkitysten maailmaa, joka ilmenee suhteina ja niiden muodostamina merkityskokonaisuuksina. Ihmisistä lähtöisin olevat ja ihmiseen päätyvät tapahtumat, kuten toiminta, ajatukset, päämäärien asettamiset ja yhteiskunnan rakenteet ilmentävät näitä merkityskokonaisuuksia. Tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta, vaan tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää jotakin, joka on välittömän havainnoinnin tavoittamattomissa. (Vilka 2015, 118–120.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema on keskeinen. Tutkija voi suunnitella ja toteuttaa laadullisen tutkimuksen suhteellisen joustavasti. Erilaisia menetelmällisiä ja kirjoitustapaa koskevia ratkaisuja kokeillakseen tutkijalta vaaditaan kuitenkin tutkimuksellista mielikuvitusta. (Eskola & Suoranta 2008, 20.) Tutkija ei voi laadullista tutkimusta tehdessään irtisanoutua arvoista, sillä ne muokkaavat pyrkimyksiämme tutkittavien ilmiöiden ymmärtämiseen. Objektiivisuutta ei myöskään ole mahdollista täysin saavuttaa, koska tutkijan ja tiedon kietoutuksessa toisiinsa voidaan saada vain johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuvia ehdollisia selityksiä. (Hirsjärvi ym. 2003, 152.)

6.2 Aineiston hankinta

Laadullisessa tutkimuksessa valitaan usein aineistoksi ihmisten kokemukset puheen muodossa, jolloin tutkimusaineisto kerätään haastatteluina (Vilkkä 2015, 122). Kyseessä on eräänlainen tutkijan aloitteesta tapahtuva keskustelu, jonka aikana pyritään vuorovaikutuksessa selvittämään haastateltavilta häntä kiinnostavat ja tutkimuksen aihepiiriin kuuluvat asiat (Eskola & Vastamäki 2015, 27–28). Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi ym. 2003, 195).

Haastattelijalla ei ole teemahaastattelussa valmiita kysymyksiä vaan tukilista, jonka avulla hän varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi (Eskola & Suoranta 2008, 86). Haastattelut vievät aikaa, mutta menetelmän etuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti, tilanteen edellyttämällä tavalla. Tiedetään ennalta, että haastattelut antavat tutkimuksiin enemmän vastauksia, kuin mitä kysytään. Teemahaastattelussa on mahdollista syventää vastauksia ja tarvittaessa voidaan tehdä lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 200–201.)

Tutkimuksen aineistonkeruun tarkoitusta vastasi mielestämme parhaiten teemahaastattelumenetelmä. Ottaen huomioon vastaajien suomen kielen taidon ja siinä esiintyvät mahdolliset puutteet, oli teemahaastattelu sopivan strukturoitu tapa selvittää haastateltavien kokemuksia jättäen kuitenkin tilaa heidän vapaalle kerronnalleen. Haastattelujen aluksi kävimme haastateltavien kanssa suostumuslomakkeen (liite 2) läpi ja varmistimme heidän ymmärtävän sen sisällön ennen allekirjoittamista.

Haastateltaessa maahanmuuttajataustaisia, erityisesti heikosti suomea puhuvia henkilöitä, on tutustumiselle varattava aikaa ennen haastattelun aloittamista (Sotkasiira 2016). Toteutimme neljä haastattelua Metka-kylätalolla Lieksassa ja kaksi Tampereelle suuntautuneen opintomatkan aikana. Osapuolien esittelijänä toimi toimeksiantajan edustaja, joka oli tuttu haastateltaville. Ennen haastattelujen alkamista järjestimme aikaa tutustumiseen seurustellen vapaamuotoisesti haastateltavien kanssa.

Eskolan ja Vastamäen (2015, 30) mukaan haastattelun onnistumisen kannalta haastattelupaikan valinnalla on olennainen merkitys. Haastateltava voi tuntea olonsa epävarmaksi liian muodollisessa tai virallisessa tilassa, joten haastattelupaikan valinnassa kannattaa panostaa neutraaliuteen. (Eskola & Vastamäki 2015, 30.) Haastatteluja varten olimme varanneet rauhalliset tilat ja kaikki haastattelut onnistuivat ilman ylimääräisiä häiriötekijöitä. Käytimme haastatteluissa apuna etukäteen laatimaamme teemahaastattelurunkoa (liite 3). Haastattelujen kestot vaihtelivat 50 ja 80 minuutin välillä. Kaikki haastattelut tehtiin maaliskuun–huhtikuun aikana 2016.

Nauhoitimme kaikki haastattelut, koska halusimme saada kaiken haastattelussa ilmi tulevan sanoman tarkasti muistiin. Mielestämme haastattelujen nauhoittamista puolsi myös se, että osan haastateltavista suomen kielen taito oli heikkoa. Jokaisen haastateltavan puheen yksityiskohdat ovat tärkeitä, tästä syystä haastattelujen nauhoittaminen on perusteltua. Kun haastatteluista syntynyttä aineistoa on paljon, analyysi edellyttää aina tarkkaa tallenteiden litterointia. (Hirsjärvi ym. 2007, 223.)

Nauhoitetut haastattelut eli tutkimusaineisto on seuraavassa vaiheessa muutettava tekstimuotoon. Tämä litterointivaihe on työläs, mutta helpottaa tutkimusaineiston analysointia eli sen järjestelmällistä läpikäyntiä, ryhmittelyä ja luokittelua. (Vilkka 2015, 137.) Tutkimusaineistot kannattaa yleensä purkaa kokonaan, työvaiheen työläydestä huolimatta, koska litteroidessa aineistoon pääsee sisälle toisella tavalla kuin haastatteluja keskittyneenä tehdessään (Eskola 2015, 186). Teimme litteroinnin jokaiselle haastattelulle mahdollisimman pian aineistonkeruun jälkeen. Litteroimme haastattelut muutoin sanatarkasti, mutta poistimme anonymiteetin varmistamiseksi tunnistettavat tiedot, kuten henkilöiden nimet ja paikkakunnat. Litteroitua aineistoa kertyi 29 sivua, 1-rivivälillä.

6.3 Aineiston analyysi

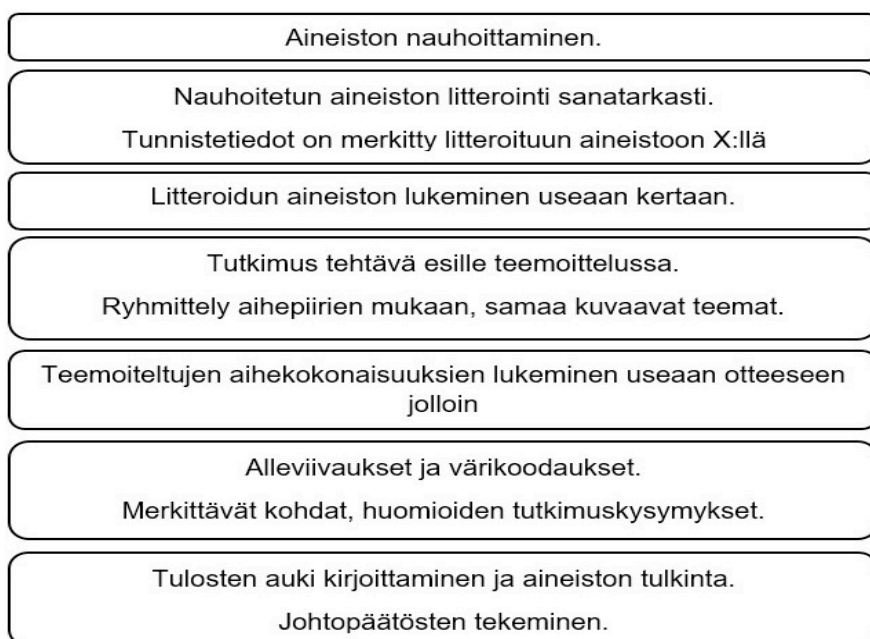
Ensimmäinen vaihe aineiston analysoinnissa on usein tematisointi, jonka avulla aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaan sopivia teemoja (Eskola & Suoranta 2008, 174). Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan ja tavoitteena on etsiä samaa teemaa kuvaavia näkemyksiä. Teemahaastattelulla saatua aineistoa on suhteellisen kätevää pilkkoa, koska haastattelun teemat muodostavat jo itsessään jäsenyyksen aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 93.) Aineiston järjestäminen teemoittain tapahtuu poimimalla jokaisesta vastauksesta teemaan sopiva kohta. Haastattelu ei aina ole edennyt loogisesti teemasta toiseen, vaan vastauksia ja teemaan sopivia kommentteja voi ilmetä eri puolilta yksittäistä haastattelua. Tämän takia ennen teemoittelua aineisto on luettava useita kertoja huolella läpi. (Eskola 2015, 194.)

Tässä vaiheessa aineistoa ei karsita, vaan se järjestetään uudelleen. Käyttökelpoinen työtapo teemoittelun tueksi on tietokoneella tehtävän järjestelyn ohella koodata aineistoa tekemällä alleviivauksia ja merkintöjä värikynillä tulostetun aineiston marginaaliin. (Eskola 2015, 194–95.) Tutkimusaineistosta saadaan teemoittelun avulla esille kokoelma erilaisia vastauksia ja tuloksia esitettyihin kysymyksiin (Eskola & Suoranta 2008, 179). Tutkimuksen tässä vaiheessa luimme tulostetun aineistomme jälleen useaan kertaan läpi koodaten värikyntämerkinnöillä tutkimusteemojen kannalta merkittäviä kohtia haastatteluista. Etsimme aineistosta samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Teemahaastattelurungon kysymysten perusteella jaoimme aineistoa aihealueisiin palaten säännöllisesti tarkastelemaan opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä. Värimerkintöjen avulla oli aineistosta löydettävissä kuhunkin teemaan sopivat haastattelukohtat. Analyysipolku on kuvattu opinnäytetyön lopussa (liite 4).

Analyysin tuloksena aineistosta alkoi muodostua tulkintoja, jotka kirjoitimme tarkasti muistiin. Kuten Hirsjärvi ym. (2003, 211) muistuttavat, tutkimus ei ole valmis aineiston analysoinnin jälkeen, vaan tuloksia on selitettävä ja tulkittava. Tulkinta on aineiston analyysissä ilmenevien merkitysten pohtimista ja selkiyttämistä (Hirsjärvi ym. 2003, 211). Laadullisessa tutkimuksessa voi toteuttaa käsitystä teoriasta sekä päämääränä, että välineenä. Teoria voi tutkimuksessa olla

päämäärä edettäessä yksittäisistä havainnoista yleiseen tai väline, jonka avulla kerätystä aineistosta rakennetaan tulkintoja. (Eskola & Suoranta 2008, 83.)

Tutkimusraportissa esitetään yleensä teemojen käsittelyn yhteydessä näytepa-
loja, sitaatteja. Aineistosta lainattujen kohtien tarkoituksena on havainnollistaa
lukijalle tutkimusaineistoa esimerkein ja tarjota todisteita aineistosta löytyville
johtolangoille ja niistä johdetulle analyysille. Sitaattien käyttämisessä tulee olla
kriittinen ja raporttia kirjoittaessa miettiä jokaisen sitaatin tehtävää ja tarpeelli-
suutta. Tutkimusraportti ei saisi olla sitaattikokoelma ilman tutkijan kommentoin-
tia, tulkintoja tai teoriakytkentöjä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)
Kokonaisuudessaan opinnäytetyömme aineiston käsittely eteni vaiheittain (ks.
Kuvio 1).

Kuvio 1 Aineiston käsittelyn eteneminen

7 Tulokset

7.1 Taustatietoja haastateltavista

Opinnäytetyön aineisto koostuu kuuden lieksalaisen maahanmuuttajanaisten haastattelusta. Haastateltavat naiset valikoituivat Lieksan maahanmuuttajataus-taisen väestön joukosta toimeksiantajan edustajan avulla. Haastateltavat olivat iältään 38–44 -vuotiaita. Haastateltavista naisista neljä puhui suomea hyvin ja kaksi heikosti. Heikosti suomea puhuvat naiset tarvitsivat usein kysymysten tu-eksi selvennystä ymmärtääkseen mitä niillä tarkoitettiin.

Haastateltujen naisten perheet olivat ydinperheitä, joihin kuului vaimo, mies ja lapset. Kukaan haastateltavista ei ilmoittanut perheeseen kuuluvan isovanhem-pia tai muita sukulaisia. Perhekoot vaihtelivat yhden lapsen perheestä kymme-nen lapsen perheeseen ja lasten ikäjakauma eri perheissä oli 2–16 vuotta. Haastateltavista naisista kaksi olivat kotiäitejä, kaksi opiskeli suomen kieltä ja kaksi kävi töissä, joista vain toinen työskenteli kokopäiväisesti. Yksi naisista oli opiskellut yliopistossa, yksi ammattikorkeakoulussa ja neljän koulutustausta ei haastatteluissa käynyt ilmi. Kahdella haastateltavista oli suomalainen puoliso. Kuudesta puolisoista neljä oli työelämässä ja kaksi opiskeli. Yksi haastatelluista kertoi puolisonsa asuvan pysyvästi Suomen ulkopuolella ja yhden puoliso työs-kenteli ulkomailla jaksotyössä.

7.2 Maahanmuuttajanaisten arki

Haastateltujen naisten perheissä alle kouluikäiset lapset olivat äidin kanssa ko-tona tai päiväkodissa hoidossa. Naiset kokivat, että lasten päivähoito tuki suo-men kielen oppimisen mahdollisuuksia jo varhaisessa vaiheessa ja helpotti si-ten lasten siirtymistä koulumaailmaan. Vain aivan pienimmät lapset, alle 2-vuotiaat, olivat kotona äidin kanssa päivisin. Isommat lapset opiskelivat perus-tai ammattikouluissa.

Arkena haastateltavat viettivät aikaa perheen parissa tehden kotitöitä, kuten ruoan valmistusta, pyykkihuoltoa ja siivousta yhdessä perheenjäsenten kanssa. Kaikissa perheissä lapset osallistuivat perheen askareisiin. Pienimmät lapsetkin saivat osallistua kukin kykyjensä mukaan oppiakseen osallistumaan ja arvostamaan kotona tehtäviä töitä. Kaikissa perheissä myös miehet tekivät kotitöitä.

No kyllä, eli hänhän tulee ensimmäiseksi kotiin ja hän laittaa ruuan. Minä taas sitten juoksen kaupoissa ja ostan ruokaa ja silleen. --Kyllä välillä imuroi ja tiskaa. Ihan niinku samalla tavalla kun minäkin, joskus jopa enemmänkin.

Ah minun mieheni. Joo, tekee, hän pesee vessa. Joo, niin ihana ja ruoka, joo, tänään hän tekee. Niin mä haluan, se menee kaupat, monta asiaa mä järjestän, laskuu, sen jälkeen mä sanon jos hän tulee kotiin, hän laittaa ruokaa. Lapset tulee, se hän laittaa. Riisi ja liha ja kaikki.

Osassa perheistä kotityöt oli jaettu perheenjäsenten kesken, jolloin vanhemmilla oli mahdollisuus viettää vapaa-aikaa vuorotellen. Yhdessä perheessä lasten osallistuminen kotitöihin oli vapaaehtoista. Yhden perheen kotityöt jakautuivat asumismuodon vuoksi selkeämmin miesten ja naisten töihin.

Isä on osa, he tulevat joka päivä takaisin kotiin koulun tai työn jälkeen. Vähän lepäävät ja sitten menevät lasten kanssa leikkimään. Ja sitten toinen kerta äiti menee leikkimään lasten kanssa, isä hoitaa kotona työt.

--- kun hän tulee kotiin hän on vähän semmonen olo, että on ihan liian paljon tekemistä. Sitten me sovimme, että hän voi saada tehdä työ, joka on pakko tehdä ja minä vielä olen lapsen kanssa. Ja sitten kun hän on saanut kaikki tehty hän rupee leikkimään ja tekemään sitten ohjelman lapsen kanssa. Paljon kotona hommia, joita minä en osaa enkä pysty tekemään. Mutta ei voi jäädä kaikki tekemättä.

Haastatteluissa ei kysytty perheiden taloudellisesta tilanteesta, silti vastauksissa aihe nousi esille useasti naisten kertoessa rahan vaikutuksista heidän arkeensa.

---ja kun tuli lasku olin kauhussa, aivan hirveä. Yksi patteri vain, en voi uskoa. Kaikki on kallista. Sitten me ajattelimme voimmeko me asua täällä vain työn takia, kaikki on kallista. En minä halua lähteä pois, ei mieskään, lapsilla on hyvä olla täällä. Minulla on hyvä olla. Mutta, mikä on tosi, raha on tärkeä, koska isot kulut.

Meillä neljä huonetta ja keittiö...tähän asti pärjätty, mutta en tiedä tulevaisuudessa, niinku tarvitaan lisää tilaa...että, kaks makuuhuonetta, mutta kaikille ei oo omaa. Että, pitää vähän järjestää tai rakennuttaa lisää sinne, sitä halutaan. On vähän rahasta kiinni.

Joo, siksi minä haluaisin lottovoiton, ettei tarvitsisi mennä kauas töihin, olisimme kaikki täällä.

Yksi haastatelluista kertoi joutuneensa turvautumaan sosiaalitoimen apuun, kun perheellä ei ollut rahaa tarvittaviin lääkkeisiin.

Kaikkien haastateltavien lasten kotiläksyt kuuluivat lasten omiin kotitöihin ja he huolehtivat niistä yleensä itsenäisesti. Jos lapset tarvitsivat apua kotiläksyissä, muut perheenjäsenet auttoivat heitä. Yläluokille siirryttäessä vastuu koulusta ja opiskelusta oli siirretty kokonaan lapsille itselleen ja apua he saivat perheen vanhemmilta lapsilta tai yhden haastateltavan kohdalla perheen äidiltä.

Kolme kuudesta haastateltavasta kertoi, että vanhempien kieli- ja tietotaito oli heikompaa verrattuna peruskoulua käyviin lapsiinsa. Tästä syystä he eivät pystyneet auttamaan yläluokilla olevia lapsiaan kotiläksyissä. Nämä kolme naista kokivat suomen kielen vaikeaksi ja he puhuivat mieluummin omaa äidinkieltä sekä kotona, että ystäviä tavatessaan.

Neljä vuotta oppimassa, ei ymmärrä mitään. Suomen kieli toisille vaikea oppia koulussa.

Eryteisesti näiden naisten kertomuksissa korostui lasten kouluttautumisen tärkeys.

Ah, tämä on tärkeä. Mä tykkään ja mä kiinnostaa. Vain se pakko, lapsi menee, se oppi, enemmän opiskelee.

Koska tämä tärkeä. Jos hän menee töissä, niin hän osaa kaikki.

Niin, ja he ossa ja oppi ja ymmärrä --- se minun lapsi ei tarvitse kuka auttaa, oma asia he halua järjestää, se vaikea matematiikka, biologia, fysiikka ja hän osaa.

7.3 Harrastukset ja vapaa-aika

Vapaa-aikana perheiden lapset pelasivat, pitivät yhteyttä ystäviinsä tietokoneen avulla tai oleskelivat pihalla. Haastateltavat eivät maininneet lapsillaan olevan erityisiä harrastuksia. Vapaa-ajalla suurin osa maahanmuuttajataustaisten perheiden lapsista vietti aikaa oman yhteisönsä lasten kanssa. Keskusteluissa kävi ilmi äitien toivoivan lapsilleen enemmän kantaväestöön kuuluvia ystäviä.

---hänellä on vain yksi ystävä, niinku tyttö --- mutta oli vaikea saada kavereita. Se oli ongelmana ja sittenhän siitä tuli masennus, koska se oli monta vuotta tällöinen tilanne.

Naisia huoletti kouluikäisten lasten runsas ajankäyttö tietokoneiden ja älypuhelimien parissa. Naiset eivät kuitenkaan omin keinoin osanneet rajoittaa niiden käyttöä lapsiltaan.

Kaikki haastateltavat naiset kertoivat harrastavansa jotakin vapaa-ajallaan. Harrastuksina mainittiin ulkoilu, lenkkeily, uinti, keilailu, metsässä samoilu, valokuvaus sekä lasten kanssa puistossa ja elokuvissa käynti. Kaikki naiset toivoivat voivansa harrastaa enemmän, mutta aika ei arkena heidän mielestään riitä harrastamiseen. Neljä haastateltavista halusi aloittaa kuntosalilla käynnin oman hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisen tueksi, mutta taloudellinen tilanne ei antanut siihen mahdollisuuksia.

(supinaa ja sormin laskemista) Joo, jos kuusi kertaa viikossa kuntosali ja maksaa kaksi (euroa), se on liian kallis.

Liikuntaharrastusten merkitys terveyden edistämiseksi kävi ilmi haastateltavien kommentteissa.

Joo, harrastan kolme kertaa kuntosalilla. Kotona, ulkona. Kävely ABC:lle joka päivä.

Nyt kävele, jo ABC:lle ja takaisin ja ruokakauppaan. Lääkäri on käskennyt kävellä ja kuntosalille. Lääkäri määrää. Sinä menet kuntosalille ja kävelet. Se auttaa. Minulla on sokeritauti.

Mä uin nyt. Niin, minä olen sairas, mikä on sokkeri? Diabetes. Niin ja lääkäri sanoi vielä ei ole kirjoittaa lääkkeitä. Vain yrittää, sitä mä kävelen ja uin, kaikki on yrittää pois.

7.4 Sosiaaliset suhteet

Suurin osa haastateltavista tapasi arkena lähellä asuvia sukulaisia ja ystäviä. Vain yhdessä perheessä ei arkena ehditty tapaamaan ystäviä tai harrastamaan juuri mitään, sillä illat kuluivat arjen askareissa kotona. Kaikki haastateltavat naiset kaipasivat enemmän sosiaalista verkostoa ympärilleen, mutta perustelivat sen vähyyttä arjen kiireellä ja oman aktiivisuuden puutteella.

On jonkun verran, mutta saisi olla enemmän kyllä. Mutta ehkä se on minustakin kiinni, vähän että kenen kans lähtee ja kenen kans ei lähe tutustumaan. Ja perheen arki on niin kiireistä, ettei ehdikään niin paljon.

Haastateltavat kaipasivat ystäviä myös kantaväestön joukosta.

Minä haluan ystävän, mutta mikä on, ei ole ystävää. Ystävän haluan, saa tulla minun kotia.

--- jos on tämmösiä hyviä, niin kyllä. Vaatii luottamuksen löytämistä.

Naisista neljä kertoi tapaavansa muita oman yhteisönsä jäseniä perjantaisin Metka-kylätalon naistenillassa. Tämä koettiin tärkeäksi naisten keskinäisten sosiaalisten suhteiden ylläpidossa ja naisten "omien juttujen" pohtimisessa. Tavatessaan naiset kokkasivat, tekivät käsitöitä, juttelivat ja pohtivat elämän arkisia asioita yhdessä. Miehet eivät olleet tervetulleita tuolloin kylätalolle, mutta lapset saivat osallistua naisten tapaamisiin. Myös kantaväestöön kuuluvia naisia toivottiin Metka-kylätalolle.

Tule tänne mukaan perjantaina, sinä olet ystävä. Jos tulee suomalainen tänne, tulee keskustelemaan, oppii uusia asioista. Minä voin opettaa. Tule tänne. Opin kieltä. Ei tule tänne kukaan. Yksi kävi ei ole nähnyt. Vanhat mummot on kiva, jos tulee tänne keskustelemaan. Tänne, mummot mukavia.

Ulkomailla tai muualla Suomessa asuviin sukulaisiin ja ystäviin pidettiin yhteyttä Skype-palvelulla soittaen tai sähköpostin välityksellä. Kaukana asuvia sukulaisia tavattiin vain satunnaisesti loma-aikoina. Esteiksi tapaamisille koettiin pitkät välimatkat, matkan järjestämisen hankaluus ja matkustamisen kalleus.

Jos meillä menee koko perhe reissuun, meillä ei ole rahaa, ei koko hotellissa missä asua.

Kerran vuodessa minä lähden (maahan) ja se on iso raha, koska on pitkä matka ja kallista, ja ei voi lähteä neljä päivää, pitää olla kolme viikkoa ja otan lapsen mukaan. Kolme lippua (maahan) on tosi kallista ja lapsesta menee jo melkein täysi maksu.

7.5 Itsenäisyys ja arjessa selviytyminen

Kotiaskareet, kuten ruoanlaitto, pyykkihuolto ja siivous, sujuivat haastateltavien kertoman mukaan ongelmitta, sillä perheenjäsenet osallistuvat niiden tekemiseen tasapuolisesti. Asumismuoto vaikutti haastateltavien tuen tarpeeseen kodin hoidossa.

Mutta on aina jotain ongelma, koska on iso talo ja vanha talo ja iso piha ja puulämmitys ja sähkö kallista, ja elämä on kallista. --- Voi voi, ei tule vettä. Putki jäässä. --- Puilla lämmittää, kyllä joskus tuntuu, että on paljon töitä kun olen yksin.

Kolme vuotta minä olen täällä, ei muuta pois. Se hyvä jos joku mitä rikki, soittaa, nopeasti tulee ja korjata, ei ole lasku, vain mikä on vuokra.

Osa haastateltavista koki kaupassa asiointiin haasteellisena. Vaikeuksia oli kirjoitetun ja luetun tekstin sekä rahan arvon ymmärtämisessä. Myös kulkeminen kaupungille kauppa-asioille koettiin vaikeaksi varsinkin, jos ostoksia oli paljon. Neljällä haastateltavista ei ollut omaa autoa käytössään, joten he joutuivat turvautumaan kyydityksessä muiden apuun. He toivoivat jonkinlaista kimpapakyytiä lähiöiden ja keskustan välille, että kulkeminen helpottuisi.

Kaikki naiset ei ajokorttia. Ja joskus kun on että, ei ole kukaan, joka auttaa sinua. Jos ei ole ajokortti, ei joka päivä joku auttaa. On hyvä jos pääsis bussi. Jos paljon ostoksia. Hyvä, haluavat bussi. Pääsee jos haluaa, ei tarvitse aina apua pyytää.

Kahdessa perheessä mies ja lapset auttoivat perheen äitiä ymmärtämään suomenkielistä puhetta ja kirjoitettua tekstiä kääntämällä sitä omalle äidinkielelle. Isommat lapset tulkkasivat selkouutisia, uutisia, virallisia kirjeitä, olivat apuna rahan arvon tulkitsemisessä ostoksilla sekä satunnaisesti erilaisissa asioinneissa, kuten pankissa, Kelassa tai TE-toimistossa. Neljä haastateltavista toi esille kokevansa tärkeänä saada valtakunnalliset uutiset ja paikalliset tapahtumat omalla kielellä paikkakunnan nettisivuilla tai radio- ja TV-kanavien välityksellä.

Se on hyvä. Ei ole uutisia omalla kielellä. Tietoa saisi nopeasti, olisi hyvä. Osataan sieltä etsiä. Internet on kaikilla. Omalla kielellä, helppo lukea.

Neljä kuudesta haastateltavasta kertoi käyttävänsä virallista tulkkia viranomaisasioiden hoidossa. Kaksi haastateltavista yritti selviytyä itsenäisesti tai pyysi tarvittaessa apua viranomaisilta, kuten Kelan, pankin tai TE-toimiston työntekijöiltä. Haastatteluissa tuli voimakkaasti esille naisten tarve pärjätä itsenäisesti.

Jos mä tarvitsen päiväkotia, mä etsin. Mä itsen hakea. Jos mä tarvitsen se uudelleen tarkistaa se Kela tai oma asia on, minä osaan.

Minun pitää pärjätä itse, koska sitten minä opin, itsetunto itsellä, tuntuu parempi kun minä osaan itse.”

Keskusteltaessa lasten kasvatuksen ja hoitamisen haasteista naiset kertoivat, että on tärkeää tietää mistä pyytää apua ongelmien ilmetessä. Haastateltavien kertoman mukaan palvelujen hajanaisuus aiheutti hämmennystä ja hankaloitti lapsiperheiden avun saamista sosiaali- ja terveystaloudissa. Päästyään palveluiden piiriin tai saatuaan apua lapsilleen naiset olivat kuitenkin tyytyväisiä ja luottivat palveluntarjoajiin asiakassuhteen muodostuttua.

Mutta on ongelma, kun poika oli sairaana ja minä olin aina päässy neuvola, siltä saanu apua. Sitten sairastui ja minä soitan neuvolaan sanoivat mene päivystykseen, mikä se on se paikka? Päivystys oli, mutta ei ollut lastenlääkäri se joka hoisi lasta. Sitten minä olin vähän epävarma, minne minun pitää mennä, kuka neuvoo. Päivystyksessä sano, että mene neuvolaan. En ymmärrä miten piti käyttäytyä. Minne minä menen kun lapsi on sairas?

Ja nyt minä tunnen ne ihmiset --- mua se rauhoittaa, että jo on mulla joku jolle mä voi ottaa yhteyttä tai pyytää apua. Kun ennen sitä mä en tiennyt keneltä kysyä ja mihin mennä jos tämmönen tulee. Mutta kun tulee, niin sitten opitaankin siitä.

Sosiaalitoimen tai kotihoidon työntekijöitä tai muita viranomaisia ei kukaan haastateltavista toivonut kotiinsa. He eivät myöskään halunneet erityisesti maahanmuuttajaperheille suunnattuja lastenhoito- tai kotiapupalveluita järjestöjen, kuten Somaliperheyhdistyksen järjestämänä. Suurin osa haastateltavista kertoi saavansa tarvittaessa arjen apua sukulaisilta, ystäviltä tai oman yhteisön jäseniltä.

Ei, ei tule kotiin. --- ei pyytää sosiaalitoimiston apua. Jos hänellä on sairas lapsi, minä auttaa hänen lasta, häntä. Yhteisö auttaa. Toinen nainen auttaa, toinen mies auttaa, perhe auttaa. Jos ei ole hyvä kaveri, etsitään.

Ei, ei mitään, ei tarvitse. Itse hoitaa oma koti. Ei tule minun kotiin, vain ystävä tulee ja auttaa.

(ihmettelyä) Lapset tuodaan tänne (Metka-kylätalolle) ja itse mennään pois. Ei. Lauantaina ja sunnuntaina, lapset ei opiskele. Ei tarvitse lastenhoitoapua.

Mutta me on erilainen, jos yksi tarvitsee apua, toiset auttaa. Ei ole samallinen Suomi. Muut auttaa. Joo, aina kun tarvitsee apua saa.”

---kun minä soitan, he heti ovat tulossa ja ovat huolissaan pääsenkö minä edes ulos talosta. Minä sanon vaan naapurille ”rauha, rauha, ei kiirettä, ei iso ongelma”.

7.6 Sosiaalisten suhteiden ja vertaistuen merkitys kotoutumiselle

Työpaikoilla ja kouluissa haastateltavat naiset tapasivat tuttavien kanssa, mutta heidän kanssaan ei haluttu jakaa perheen yksityisiä asioita. Tuttavien kanssa juteltiin arkisista asioista, kuten säästä tai koulu- ja työasioista. Ystäviltä vaadittiin luotamusta ja heidän kanssaan naiset kertoivat puhuvansa syvällisempiä asioita. Kaikki haastateltavat kokivat, että naisystävät ovat tärkeitä arjen tukijoita. Etenkin vertaistuen merkitys ja keskustelut naisten kesken koettiin tärkeäksi. Vertaiskeskusteluissa voitiin jakaa ajatuksia ja tuntemuksia omasta elämästä ja peilata niitä muiden kokemuksiin.

No on mulla yks kaveri joka asuu (paikkakunnalla) ja hänen kanssaan, kun hänelläkin on samanikäinen poika, niin sitten keskustellaan. Väliillä pitkiäkin keskusteluja, niin ihan kaikesta ja lapsistakin myös puhutaan. Tavallaan eihän se tuki tarvii olla kovin iso, kun toinen ajattellee samalla tavalla ja se että saa puhua.

Haastateltavat naiset kokivat voivansa auttaa muita maahanmuuttajanaisia kotoutumisessa monin tavoin. Heidän mielestään kotoutumiseen vaikuttavat myös kotoutujan omat asenteet. Haastateltavat kertoivat voivansa auttaa ja opastaa toisia maahanmuuttajanaisia tiedon etsimisessä.

On ollut pakko oppia kulttuuri ja kaikki. Kaikki maahanmuuttaja ei ymmärrä sitä. Oma kulttuuri pitää muistaa, mutta siellä missä asut on eletävä ulkona siten kuin siinä maassa eletään. On opittava kieli ja tapa miten pitää toimia. Tämä pitää myös opettaa lapsille.

Ehkä semmosta infoa enemmän, että mistä vois saada tämmöstä --- siellä on työnhaku ja asuminen ja kaikki tilanteet ja mistä rahaa saa, mihin saa ja monella kielellä. Minä puhun suomeksi ja sitten he lukee siellä omalla kielellä.

Vertaistuen antaminen koettiin tärkeäksi auttamisen keinoksi. Pidempään Suomessa asuneet naiset kertoivat voivansa hyödyntää omia kokemuksiaan kotoutumisesta ja siten auttaa myös muita maahanmuuttajanaisia. Oman identiteetin ja kulttuurin säilyttämistä ei naisten mielestä saa unohtaa.

Kyllä se menee ehkä näin, että minä autan. Minä olen ollut niin pitkä aika Suomessa, että minun on helppo auttaa muita, minä tiedän mistä apua saa ja voin neuvoa.

--- minä voin auttaa monta maahanmuuttajaa, oma identiteetti on tärkeä. Oma identiteetti tulee säilyttää vaikka asut missä. Itsetunto on tärkeä. Omat juuret, ei voi unohtaa, se on tärkeä.

Haastateltavien naisten kertomuksista nousi esille Metka-kylätalon merkitys tärkeänä kohtaamispaikkana maahanmuuttajanaيسille. Tutussa ympäristössä oli mahdollisuus kokoontua, saada vertaistukea ja apua arjen asioissa. Haastatellut naiset toivoivat uusia palveluita ja ideoivat Metka-kylätalon toimintojen kehittämistä.

Joskus minä tulen tänne ihan vain viettämään aikaa.

Tärkeä, että ommella. Koneita on. Kuka opettaa? Perjantaina aikaa illalla neljän jälkeen.

Jos tarvitsen apua, enkä saa, tulen tänne. Täällä auttaa. Jos kirje Vuokralaloilta, en ymmärrä, tulen tänne. --- Aina on joku joka osaa auttaa. Jos saat kirjeen, etkä osaa, et ymmärrä. Tulet tänne. --- Ymmärtää ja osaa auttaa. Mitä pitää tehdä. Ja jos et osaa internet käyttää, et ymmärrä, tulet tänne.

Maahanmuuttajat tarvitsevat palveluja tänne (Metka-talolle). --- kouluttaa tänne ihmisiä. Vapaaehtoisia auttamaan. Jos ongelma ja sinä et tiedä miten hoitaa, tärkeä että täällä joku joka auttaa.

8 Yhteenveto ja johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoitus oli maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukeminen. Tehtävänä oli selvittää maahanmuuttajanaisten kokemuksia heidän arkielämästään ja toiveita arjen avusta. Ihmiset ja perheet ovat erilaisia, mutta maahanmuuttajilla yhdistävänä tekijänä on kuitenkin kokemus kotoutumisesta ja tämän kokemuksen vaikutukset koko perheeseen ja perheen elämään. Monissa maahanmuuttajaperheissä kotoutuminen on läsnä ja heijastuu jokapäiväiseen elämään monin tavoin. (Alitolppa-Niitamo, Söderling, 2005, 9.)

8.1 Maahanmuuttajanaisten arki

Opinnäytetyön tulosten mukaan naiset elivät hyvin perhekeskeistä arkea viettämään aikaa oman yhteisönsä jäsenten parissa. Siim (2007, 218) on todennut, että muutto maasta toiseen ei kosketa pelkästään yksilöä, vaan vaikuttaa usealla tavalla myös perheisiin ja perheenjäsenten välisiin suhteisiin. Maahanmuuton seurauksena perheenjäsenten ja sukupuolten väliset roolit voivat joutua uudel-

leenjärjestelyn kohteeksi (Martikainen & Tiilikainen 2007, 27). Opinnäytetyömme tulosten mukaan maahanmuuttajaperheiden arjessa ei selkeitä naisten ja miesten rooleja ollut havaittavissa. Vaikka osa naisista oli kotiäitejä, ei heidän perheissään oletettu naisten hoitavan kaikkia kodin askareita. Tulosten perusteella kaikkien haastateltavien perheenjäsenet osallistuivat arjen askareisiin ja vastuuta kotitöistä oli jaettu tasapuolisesti. Ainoastaan naisten fyysiset ominaisuudet vaikuttivat suoriutumiseen joissakin yksittäisissä kodin askareissa.

Maahanmuuttajanaisten kertomuksissa perheiden taloudellinen tilanne nousi kysymättäkin esille. Elämisen kustannukset näyttäytyivät vaikeuksina sekä pienissä, että isommissa arjen hankinnoissa. Castanedan ym. mukaan (2015, 23) kokemukset vaikeasta taloudellisesta asemasta ja toimeentulon ongelmista voivat lisätä maahanmuuttajien turvattomuuden tunnetta. Työn merkitys perheiden taloudelliseen tilanteeseen oli opinnäytetyössä selkeästi nähtävissä. Perheissä, joissa toinen tai molemmat puolisoista oli työelämässä, pohdittiin rahan riittävyyttä ulkomaanmatkojen ja kodin remontoinnin tasolla. Etuuksien varassa elävissä perheissä vaikeuksia syntyi jo pienempienkin hankintojen kohdalla. Martikaisen ja Tiilikaisen (2007, 29) mukaan ansiotyöllä on merkitystä yksilön perustoimeentuloon ja -turvallisuuuteen. Maahanmuuttajalle työmarkkinaintegraatio on olennainen osa kotoutumista ja työ keskeinen osa identiteettiä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 29.)

Arjen hankaluuksia maahanmuuttajanaيسille aiheutti tutkimuksen mukaan puutteet suomen kielen taidoissa. Samaan tulokseen päätyi Mustaparta (2015, 52) pro gradu -tutkielmassaan, jonka tuloksissa näyttäytyi vaikeuksien korostuminen kielitaidon ja kontaktien puutteessa, eikä niinkään luku- ja kirjoitustaidon heikkoudessa. Osalla tutkimuksemme naisista oma-aloitteisuus ja motivaatio näyttäytyivät haluna oppia kieltä ja pärjätä itsenäisesti suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomea oppiakseen on maahanmuuttajan opiskeltava ja puhuttava kieltä. Tähän tarvitaan myös vuorovaikutusta kantaväestöön kuuluvien kanssa. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 25–26). Mustaparta (2015, 71) on todennut pro gradu -tutkielmassaan, että suhteet kantaväestöön lisäävät maahanmuuttajien motivaatiota kielen oppimiseen sekä tehostavat kotoutumista. Tutkimuksemme haastateltujen naisten joukossa heikommin suomen kieltä osaavilla oli vähem-

män yhteyksiä kantaväestöön. Havaitsimme eroavaisuuksia naisten omaaloitteisuudessa ottaa kontaktia kantaväestöön. Osa hakeutui aktiivisesti keskustelemaan suomalaisten kanssa, kun taas osa odotti heidän ottavan kontaktia itseensä.

Erilaiset harrastukset näyttäytyivät opinnäytetyössämme maahanmuuttajanaisille tärkeinä arjen elementteinä. Tulosten perusteella luonnon ja liikunnan koettiin edistävän hyvinvointia ja terveyttä. Keskusteluissa ilmeni vastaajien uskovan liikunnan suotuisaan vaikutukseen sairauksien, kuten diabeteksen hoidossa. Liikuntaa harrastettiin perheenjäsenten ja ystävien kanssa. Liikunnan harrastamisen voidaan todeta siten pitävän yllä myös maahanmuuttajanaisten sosiaalisia suhteita. Tulosten perusteella ajan puute ja kustannukset hankaloittivat naisten harrastamista. Naisten toiveissa olikin löytää mahdollisuuksia halvempaan tai kokonaan maksuttomaan harrastamiseen. Ahjokiven (2008) tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien kiinnostus omasta terveydestä ja liikunnasta on lisääntynyt. Pääsääntöisesti maahanmuuttajat harrastavat liikuntaa yksin tai perheenjäsenten kanssa. Liikunnan harrastaminen ei ole sidoksissa kulttuuriin varsinkaan nuorempien maahanmuuttajien kohdalla. Harrastamiseen vaikuttivat kuitenkin taloudelliset syyt sekä käytettävissä oleva aika. (Ahjokivi 2008, 75–76.)

8.2 Tuen tarve arjessa

Opinnäytetyömme perusteella maahanmuuttajanaiset viettivät paljon aikaa oman perheen ja yhteisön parissa. Arjen auttajina korostui ystävien ja naapureiden rooli. Maahanmuuttajanaiset toivoivat enemmän sosiaalisia suhteita kantaväestön kanssa. Tuloksissa näyttäytyi naisten tekemä ero ystävien ja tuttavien välille. Ystävyydelle asetettiin kriteereitä, joita tuttaviin lukeutuvat eivät voineet täyttää. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan kolmasosalla maahanmuuttajista ei ole yhtään suomalaista ystävää, mutta suomalaisia tuttavina oli jopa 85 %:lla vastaajista. Suurin osa barometriin vastanneista kuitenkin toivoivat suomalaista ystävää tai tuttavaa. Yleensä kontakteja kantaväestöön oli saatu työpaikoilta, naapurustosta ja vapaa-ajan aktiviteettien parista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016g.)

Vertaistuen merkitys maahanmuuttajanaisten kotoutumisen edistämässä on yksi opinnäytetyömme keskeisimmistä tuloksista. Tulosten perusteella nainen naiselle puhuminen koettiin luontevaksi ja toivottavaksi tavaksi antaa ja vastaanottaa vertaistukea. Keskustelut ja toiminta vain naisille tarkoitetuissa ympäristöissä koettiin tärkeiksi. Lautiolan (2013, 26–27) selvityksessä onkin todettu mentoritoiminnan ja vertaistuen auttavan maahanmuuttajia kotoutumisessa ja edistävän naisten voimaantumista ja hyvinvointia. Sotkasiiran (2015) selvityksessä korostui myös olemassa olevien tilojen hyödyntäminen tuttuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Vertaistuen tarkemmat sisällöt, naisten toiveet vertaistyyön eri muodoille tai tavoille eivät opinnäytetyömme tuloksista avautuneet.

Maahanmuuttajista suuri osa tulee oloista, joissa he eivät ole tottuneet saamaan yhteiskunnallisia palveluita. Perinteisesti on turvauduttu sukuun ja perheeseen sosiaalisen turvan verkkona. Meillä tarvitaankin ymmärrystä ja perusteellista keskustelua, jotta maahanmuuttajien tarpeet tulisivat selvitetyksi ja tarjottu yhteiskunnallinen palvelu hyväksytyksi. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 107.) Opinnäytetyömme tulokset kertovat kielteisestä suhtautumisesta yhteiskunnallisia, erityisesti kotiin tuotuja palveluita kohtaan. Haastattelujen perusteella eivät maahanmuuttajanaiset olleet halukkaita ottamaan ulkopuolista apua vastaan omaan kotiinsa. Kotia pidettiin vain omalle perheelle ja yhteisölle kuuluvana yksityisenä alueena, eikä sinne haluttu viranomaisten järjestämää apua tai palveluita. Maahanmuuttajanaiset vieroksuivat myös ajatusta lapsille järjestettävästä kodin ulkopuolisesta hoidosta naisten harrastusten ajaksi. Kunnallinen päivähoito sen sijaan osoittautui tuloksissa arvostetuksi ja tarpeelliseksi lastenhoidon muodoksi. Myös Zechnerin (2007, 252–253) mukaan maahanmuuttajanaiset kokivat päivähoitopaikan tarpeelliseksi lasten sosiaalisten suhteiden ja kielen oppimisen näkökulmasta.

Merkittävä tulos tutkimuksessamme oli myös Lieksan Somaliperheyhdistyksen omistaman Metka-kylätalon merkitys maahanmuuttajanaisten arjessa. Metka-kylätalon tilat ja siellä järjestettävä toiminta koettiin mielekkäiksi. Tulosten perusteella Metka-kylätalolle oli helppo mennä tapaamaan ihmisiä, kysymään neuvoa tai oleskelemaan muuten vain. Haastatteluissa naiset ideoivat oma-

aloitteisesti kylätalolle uusia palveluita ja toivoivat mukaan kantaväestöön kuuluvia ihmisiä, erityisesti naisia. Paikallisilla toimijoilla, kuten eri järjestöillä on merkittävä rooli vuorovaikutuksen edistäjänä maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Tällöin tuetaan myös kantaväestön tutustumista maahanmuuttajiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016d.) Opinnäytetyössämme Metka-kylätalo koettiin helposti lähestyttävänä, tuttuna ja turvallisenä kohtaamispaikkana helpottaen osallistumista ja mahdollistaen osallisuuden kokemuksia. Lautiolan (2013, 26–27) mukaan järjestöt pystyvätkin yhteistyössä viranomaisten kanssa tukemaan maahanmuuttajia sopeutumaan Suomeen monin eri keinoin. Neuvonta, ohjaus, suomen kielen opetus ja järjestöjen organisoima muu toiminta auttavat kotoutumisessa. (Lautiola 2013, 26–27.)

Haastatellut maahanmuuttajanaiset kokivat ylpeyttä siitä, että kykenivät ratkaisemaan omat ongelmansa ja pärjäämään itsenäisesti. Kuitenkin heidän arjen itsenäisyytensä oli ajoittain haasteellista kielitaidon puutteellisuuden takia. Lehiköisen (2012, 70) mukaan kieltä osaamattomat ja puhetta ymmärtämättömät maahanmuuttajaäidit kokevat elämän suomalaisessa yhteiskunnassa ajoittain vaikeaksi. He kokevat olonsa usein ulkopuoliseksi, koska eivät tiedä mitä ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuu. Enemmän kieltä osaavat tuntevat olonsa itsenäisemmäksi. (Lehikoinen 2012, 70.) Suomessa kauemmin asuneet maahanmuuttajanaiset voivat opinnäytetyömme tulosten mukaan auttaa toisia maahanmuuttajia omalla kokemuksellaan. Hyvin suomea puhuvat naiset voivat kielitaitonsa avulla tukea toisia kertomalla Suomen tavoista, käytännöistä ja asioista julkisissa palveluissa. Myös Lautiola (2013, 56–57) on selvityksessään todennut, että jo kotoutuneiden maahanmuuttajien joukossa on paljon voimavaroja ja tietoa, joita voitaisiin hyödyntää toisten maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa.

9 Pohdinta

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisen kaikista vaiheista parantaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi haastattelututkimuksessa tulisi kertoa aineiston keruuseen liittyvistä olosuhteista ja paikoista, haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2003, 214.) Tutkija on itse pääasiallinen luotettavuuden kriteeri laadullisessa tutkimuksessa, ja tästä johtuen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 2008, 210).

Ennen haastattelujen aloittamista kävimme jokaisen haastateltavan kanssa tarkasti läpi suostumuslomakkeen ja varmistimme heidän ymmärtävän lomakkeen sisällön. Haastateltaville annettiin aikaa esittää kysymyksiä ja he saivat tarkan tiedon tutkimuksen tarkoituksesta. Korostimme haastateltaville tutkimuksen anonymiteettia ja sitä, että nauhoitetut haastattelut litteroidaan ilman tunnistettavia tietoja, kuten nimiä ja paikkakuntia. Lisäksi haastateltaville kerrottiin, että tutkimusaineisto tuhoetaan huolellisesti heti opinnäytetyön valmistuttua.

Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli ja koskee myös tutkimuksen laatua. Tutkijan on huolehdittava, että tutkimussuunnitelma on laadukas, että valittu tutkimusasetelma on sopiva ja raportointi hyvin tehty. Laadukasta tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 126.) Tutkija joutuu pohtimaan eettisiä näkökulmia tutkimusprosessin aikana esimerkiksi tutkimuslupaan, tutkimusaineiston keruuseen, osallistumiseen ja tutkimuksesta tiedottamiseen liittyvissä kysymyksissä (Suojanen 1982, Eskolan & Suorannan 2008, 52 mukaan).

Mielestämme oli eettisyyden näkökulmasta erityisen tärkeää nauhoittaa haastattelut ja litteroida ne sanatarkasti. Osalla haastateltavista kielitaito oli puutteellista, joten pelkkien muistiinpanojen tekeminen ei mielestämme riittänyt. Kaikki haastateltavien sanoma puheen tarkkoine vivahteineen saatiin tallennettua tarkasti. Nauhoitetusta aineistosta ihmisten kokemuksista kertovat sitaatit voitiin

poimia tuloksiin sellaisenaan, juuri siten kuin haastateltava oli asian kertonut. Alkuperäisessä muodossa olevat sitaatit lisäävät mielestämme tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimustuloksien raportoinnissa olemme pyrkineet noudattamaan objektiivisuutta.

Tutkimusetiikkaa kuljetetaan läpi koko tutkimusprosessin alkaen suunnittelusta edeten tulosten koostamisesta loppuvaiheen raportointiin. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkijat noudattavat eettisesti perusteltuja tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. (Vilka 2015, 41.) Olemme läpi koko opinnäytetyöprosessin pyrkineet pitämään luotettavuuden ja eettisyyden mukana työskentelyssä. Parityönä tehty tutkimus mahdollisti hyvän tieteellisen käytännön kriteerien toinen toisellemme perustelun. Prosessimme alussa sovimme lähtökohdat ja yhteiset tavoitteet tekemiselle. Jokaista työvaihetta olemme arvioineet yhdessä kriittisesti myös luotettavuuden ja eettisyyden näkökulmasta.

9.2 Jatkotutkimukset

Tutkimuksessamme tuloksista nousi vahvasti esille naisten itsenäinen selviytyminen sekä vertaistuen tarve arjessa. Tuloksissa vertaistukea kuvailtiin ystävän kuulemisen ja kuuntelemisen kautta, sekä naisystävien tapaamisena ja naisten asioista juttelemisena. Olisi mielenkiintoista jatkossa tutkia, mitä naiset todella tarkoittavat vertaistuellalla. Tutkimuksen kohteena voisi olla, kuinka maahanmuuttajanaiset kokevat vertaistuen auttavan arjessa jaksamisessa ja elämisessä. Olisi hyödyllistä myös pohtia, mitä vertaistuelta odotetaan ja miten sitä voidaan jakaa toisille. Vertaistuesta puhuessaan naiset korostivat toisen naisen roolia vertaistuen antajana. Nainen naiselle keskustelut koettiin tärkeäksi. Olisikin hyvä miettiä jatkossa, kuinka Leijat-hanke voisi olla apuna vertaisryhmien muodostamisessa.

Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla yhteistyön kehittäminen Lieksan Somaliperheyhdistyksen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Järjestöjen yhteinen toiminta voisi antaa kantaväestön ja maahanmuuttajien kohtaamisille uusia mahdollisuuksia. Jatkossa kannattaisi pohtia ja ideoida yhdessä maahanmuuttajien kanssa minkälaiselle toiminnalle olisi tarvetta. Kehittämisen

näkökulmasta voisi myös kartoittaa jatkotutkimusideoita maahanmuuttajanaisten liikunnan harrastamisesta. Itse jäimme pohtimaan, miten ja minkälaista liikuntaharrastusta naiset haluaisivat toteuttaa ja kuinka suhteita eri etnisten ryhmien välillä voisi liikuntaharrastusten avulla edistää.

Opinnäytetyön tuloksista nousi esille naisten halu auttaa ja tukea muita maahanmuuttajia kotoutumisessa. Jatkossa olisikin hyödyllistä selvittää, miten ja millä resursseilla Lieksassa voitaisiin tällaista palvelua toteuttaa. Hyvin suomea puhuvat maahanmuuttajat voisivat toimia tulkkina heikosti suomea puhuville. Samalla voitaisiin selvittää myös kantaväestön edustajien halukkuutta osallistua auttamaan maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa. Kohtaamiset kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä mahdollistaisivat myös kielen oppimista ja käyttämistä arjen tilanteissa.

9.3 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Parityönä toteuttamamme opinnäytetyö on ollut opettavainen ja mielenkiintoinen prosessi. Vuoden mittainen tiivis yhteistyö, jonka vaiheiden aikataulut on kuvattu tarkemmin opinnäytetyöprosessikaaviossa (liite 4), on muovannut kahden naisen tiimistämme dynaamisen ja tasapainoisen. Yhteistyö on johtanut lopulta sosionomiopintojen työläimmän tehtävän valmistumiseen. Parityömme on sujunut kitkatta ja olemme voineet yhdistää ja hyödyntää toistemme työskentelytapoja mainiosti. Missään vaiheessa ei ole usko tekemiseen loppunut, vaan olemme määrätietoisesti edenneet kohti päämäärää yhteistyössä ja -ymmärryksessä.

Prosessimme on opettanut ja herättänyt uusia ajatuksia monin tavoin. Ensimmäisiä ihmetyksen hetkiä koimme valitessamme tutkimuksen aihealuetta. Kumpikaan meistä ei ollut työskennellyt maahanmuuttajien parissa muutamia opinnoissa tehtäviä pieniä tehtäviä lukuun ottamatta. Oli opettavaista havaita, kuinka heterogeeninen kohderyhmä maahanmuuttajat ovat. Heitä ei voi, eikä pidä asettaa samaan muottiin, vaan joukossa on monia kulttuureja, kieliä, perheitä, yksilöitä ja persoonia. Sosiaalialan työn keskeinen oppi "kohdata ihminen ihmi-

senä” on kirkastunut mielissämme konkreettiseksi opinnäytetyön prosessin aikana.

Aihealueen teoriaan perehtyminen oli työlästä, mutta antoisaa. Suuresta määrästä teoriaa oli haarukoitava juuri meidän opinnäytetyötä tukeva materiaali. Laajaan teoriaan perehtyminen antoi perspektiiviä viitekehykseen ja auttoi hahmottamaan työmme näkökulmaa. Samalla tietämyksemme maahanmuuttajien kotoutumisesta kasvoi huomaamatta. Parasta antia opinnäytetyön tekemisessä olikin syvälinen, lähes pakonomainen perehtyminen aiheeseen, vaikkakin välillä väkinäisesti. Prosessin pitkäkestoisuus mahdollisti teorian tiedon omaksumisen vähitellen ja pieninä annoksina.

Silmiä avaavaa on ollut havaita, kuinka vaikeaa voi olla oppia suomen kieli. Kielen oppiminen on kotoutumisen yksi tärkeimmistä kulmakivistä, mutta osa maahanmuuttajista on maahan tullessaan luku- ja kirjoitustaidottomia, joten kielen oppiminen on haasteellista. Maahanmuuttajan oman asenteen ja motivaation merkitys kielen oppimiselle on noussut prosessimme aikana usein esille. Kotoutumisen ja sopeutumisen vaikeudet eivät oppimamme mukaan aina johdu yksilöstä, vaan siihen vaikuttavat myös yhteisö, lähtömaan kulttuuri, oma tausta, perhesuhteet, verkostot, ympäröivän yhteiskunnan tuki ja kokemukset.

Jälkikäteen ajateltuna olisi haastateltavien heikkoon kielitaitoon voitu varautua paremmin miettimällä tarkentavia, yksinkertaisia tukikysymyksiä haastattelurunkoon. Haastatteluja tehdessämme opimme myös selkokielen merkityksen asiakastyössä. Haastatteluissa yllättävää oli, kuinka osa naisista piti tärkeänä tutustumista ennen haastattelun alkamista. Vieraalle ihmiselle ei haluttu kertoa omista yksityisistä asioista. Toimeksiantajamme edustajan rooli haastattelijoiden esittelijänä oli merkittävä.

Prosessin alussa meistä tuntui, että kuusi haastattelua olisi suhteellisen suppea aineisto. Jo aineiston litterointivaihe herätti kuitenkin meissä paljon ajatuksia ja antoi intoa jatkokyöskentelylle. Perehtyessämme aineistoon ja käydessämme sitä läpi löysimme monia aikaisempia tutkimuksia myötäileviä tuloksia, mutta myös poikkeamia. Tärkeänä koimme myös sen, että opinnäytetyöstämme jäi monia uusia jatkotutkimusideoiden siemeniä itämään. Tutkimusaluetta ja näkö-

kulmaa oli pakko rajata, joten opinnäytetyömme ulkopuolelle jääneet aihealueet oli luontevaa kirjoittaa raportissa auki jatkotutkimusosioon. Olemme prosessin myötä oppineet, ettei tutkimus ole koskaan valmis, eikä lopullinen, vaan tutkittaessa asioihin löytyy aina uusia näkökulmia.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen olennainen osa oli kotoutumisen prosessin vuorovaikutteisuus. Maahanmuuttajanaisten puheessa vuorovaikutteisuus näyttäytyi haluna oppia suomen kieltä ja omaksua suomalaisen yhteiskunnan tapoja, mutta myös samanaikaisesti toiveina saada esitellä ja opettaa omaa kulttuuria ja puhua omaa äidinkieltä. Ammatillisen kasvun kannalta oli tärkeää oppia, ettei vuorovaikutus kotoutumisessa toimi pelkästään maahanmuuttajien haluista tai toiveista, vaan prosessin toteutumiseksi tarvitaan kantaväestön vastavuoroisuus.

Kotoutumisen kaksisuuntaisuuden näkökulmasta yhteiskunnassa tarvitaan avointa ja moniäänistä vuoropuhelua. Kotouttamistoimenpiteitä mietittäessä olisi hyödyllistä kuunnella prosessin läpikäyneitä tai siinä parhaillaan olevia maahanmuuttajia. Tässä opinnäytetyössä olemme saaneet nauttia kotoutujien oman elämäntilanteensa asiantuntijuudesta ja oppia tutkimukseen osallistuneiden naisten välityksellä merkittäviä seikkoja kotoutumisen tukemisesta.

Lähteet

- Ahjokivi, R. 2008. Liikunta maahanmuuttajien elämässä. Aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden liikunta kotimaassa ja Suomessa. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Liikuntatieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18912/URN_NBN_fi_jyu-200809125732.pdf?sequence=1. 10.8.2016.
- Alisaari, J. & Rakkolainen-Sossa, S. 2016. Kokonaisvaltaista kotoutumista vauvasta vaariin. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
<http://www.kieliverkosto.fi/article/kokonaisvaltaista-kotoutumista-vauvasta-vaariin/>. 26.8.2016.
- Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. 2005. Erilaisuus on samanlaisuutta - maahanmuuttajat ovat huomisen suomalaisia. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu. 107–110.
- Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. 2005. Onko maahanmuuttaja aina maahanmuuttaja? Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu. 7–11.
- Alitolppa-Niitamo, A., Kerkkänen, H., Lee, M., Novitsky, A., Säävälä, M. & Zandkarimi, M. 2014. Puhutaan kotoutumisesta. Ryhmäohjaajan opas. Väestöliiton Kotipuu. Helsinki: Oy Fram Ab.
- Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Koponen, P. & Koskinen, S. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus - Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH). Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: PS-kustannus, 27–44.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Juva: PS-kustannus, 186-206.
- Forsander, A. 2004. Maahanmuuton merkitys väestökehityksen kannalta. Väestökehitykseen vaikuttaminen – tulisiko syntyvyyttä ja maahanmuuttoa lisätä? Tulevaisuusselonteon liiteraportti 2. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Helminen, M-L. 2016. Maahanmuuttajat muistuttavat sukupuolijakaumaltaan suomalaistaustaisia. Tilastokeskus.
<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/170/>. 15.7.2016.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Dark Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

- Kotouttamisen kumppanuusohjelma: Kotouttaminen on kumppanuutta - tule mukaan. 2016.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74946/TEM_4_2016_oppaat_Kotouttamisen_kumppanuusohjelma_RGB_28042016.pdf?sequence=1. 30.6.2016.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.
- Lautiola, H. 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa.
http://www.kotouttaminen.fi/files/39026/Kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf. 5.1.2016.
- Lehikoinen, P. 2012. Pakolaisäidit opin polulla - sylilapset mukana. Teoksessa Hiltunen, S. (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:42. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. 66–71.
- Leijat-hanke. 2014. Leijat-hankesuunnitelma. Lieksan Somaliperheyhdistys ry.
- Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (toim.) Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy. 15–37.
- Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu. 53–71.
- Mustaparta, E. 2015. Arki lukutaitoa vailla - Suomeen muuttaneiden naisten kokemuksia. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma.
<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62294/Mustaparta.Eila.pdf?sequence=2>. 29.8.2016.
- Mäkisalo-Ropponen, M. 2012. Tavoitteena kotoutuminen. Valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 painopistealueita. Teoksessa Hiltunen, S. (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:42. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. 20–29.
- Nordberg, C. 2015. Invisibilised visions. Migrant mothers and the reordering of citizenship in a Nordic welfare state context. Nordic Journal of Migration Research.
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/njmr.2015.5.issue-2/njmr-2015-0011/njmr-2015-0011.xml>
- Opetushallitus. 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012.
http://www.oph.fi/download/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf. 27.7.2016.
- Opetusministeriö 2010. Kehittämishanke maahanmuuttajien kotoutumiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>. 28.8.2016.
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. 2009. Pohjois-Karjalan hyvinvointiohjelma 2015. Strategiaosa. Jyväskylä: Korpiljyvä Oy.

- Puukko, L. 2014. Kuinka tutustua suomalaisiin? Maahanmuuttajanaisten arkielämän läheiset suhteet. Helsingin yliopisto. Valtiotieteen tiedekunta. Sosiologia. Pro Gradu –tutkielma.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135399/Gradu%20LauraPuukko.pdf>. 3.9.2016.
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Kyllönen, T., Vehviläinen, E-M. & Rynkänen, T. 2009. Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa. Tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. 4.8.2016.
- Salmela, M. 2012. Maahanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu –tutkielma.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40325/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201211143007.pdf?sequence=1>. 14.9.2016.
- Sarasoja, A. 2015. Hankepääällikkö. Leijat-hanke. Haastattelu. Lieksa. 10.12.2015.
- Siim, P. 2007. Äidit ja heidän lapsensa. Perhesuhteista neuvottelua yllirajaisissa perheissä. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (toim.) Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy. 218–244.
- Sisäministeriö. 2016. Maahanmuutto. Kotoutuminen.
<https://www.intermin.fi/maahanmuutto/kotoutuminen>. 22.1.2016.
- Sotkasiira, T. 2015. Lieksan maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten palvelutarpeet – selvitys. Itä-Suomen yliopisto Yhteistyössä Leijat-hankkeen kanssa (ESR).
- Sotkasiira, T. 2016. Tutkijatohtori. Joensuun yliopisto: Haastattelu. Lieksa. 10.2.2016.
- Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura. 2014. Kulttuuri-identiteetti & Kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Tallinna: K-Print.
- Suomen kuntaliitto. 2016. Luonnos valtion kotouttamisohjelmaksi vuosille 2016–2019. <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/lausunnot/2016/Sivut/valtion-kotouttamisohjelma.aspx>. 1.7.2016.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus.
<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/maahanmuuttajat>. 18.2.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015a. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/files/43532/TEM_Kumppanuusohjelma_kutsu_16-9-2015-o.pdf. 26.1.2016.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016b. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tustaa/kotouttamistyon_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus. 1.7.2016.

- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016c. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tustaa/kotouttamistyon_periaatteet/monialainen_yhteistyö. 1.7.2016.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016d. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet. 1.7.2016.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016e. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/kotoutumiskoulutus. 27.8.2016.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016f. Kotouttaminen.
<http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/toimijat/kumppanuusohjelma>. 1.7.2016.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016g. Kotouttaminen.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/seurantatieto/barometri/sosiaaliset_suhteet. 10.8.2016.
- Valtion kotouttamisohjelma. 2012. Hallituksen painopistealueet vuosille 2012–2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni. 27/2012. http://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf. 22.1.2016.
- Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.
- Vuori, J. 2012. Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö. Teoksessa Keskinen, S., Vuori, J. & Hirsiaho, A. (toim.) Monikulttuurisuuden sukupuoli, kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Väestöliitto. 2016. Maahanmuuttajat.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/. 18.2.2016.
- Zacheus, T., Koski, P. & Mäkinen, S. 2011. Naiset paitsiossa? Maahanmuuttajanaisten liikunnan tunnuspiirteitä Suomessa. Liikunta ja Tiede. 2011. 48 (1), 36–70.
http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt611_tutkimusartikkelit_63-70_lowres1.pdf. 28.8.2016.
- Zechner, M. 2007. Maahanmuuttajaäitien näkemyksiä ja kokemuksia päivähoidosta ja koulusta palveluina. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (toim.) Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy. 245–265.

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Kojat - Hauke / Nielsan Sosiaaliporvoryhdistys ry.
Toimeksiantajan edustaja:	Anja Sarasoja
Osoite:	Rantalaantie
Puhelinnumero:	87720 NEKSA
Sähköposti:	anja.sarasoja@ gmail.com.

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma, sesionemi AMK
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1400149/1400161 Riia Mantsinen de Macario / Jaana Hava
Puhelinnumero:	Riia: 0404814744 Jaana: 040-5676408
Sähköposti:	riia.mantsinendemacario@edu.karelia.fi / jaana.hava@edu.karelia.fi

Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Maahanmuuttajanaisten kotouttamisen tukeminen
Toteutusmuoto	teadullinen tutkinus
Aikataulu	kesä - kesä - syys 2016
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	

Toimeksiantajan sitoumukset	

Opiskelijan sitoumukset Sitoudun toteuttamaan eettisesti, noudattamaan opinnäytetyön ohjeistusta ja pysymään aikataulussa. Sitoudun tekemään yhteistyötä ja tiedottamaan toimeksiantajaa työn edetessä.

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Terttu Moilanen ja Heli Rinnekallio

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 11.3.2016	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Riia Mantsinen de Macario Jaana Hava
Päiväys 11.3.2016	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Anja Sarasoja
Päiväys 18.3.2016	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys Terttu Moilanen Heli Rinnekallio

Liite 2

Suostumuslomake

Olemme Jaana Hara ja Riia Mantsinen de Macario ja opiskelemme sosionomeiksi Karelia-ammattikorkeakoulussa Joensuussa. Teemme Lieksan Leijat-hankkeelle opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukeminen. Työtämme varten haluaisimme keskustella kanssasi lapsiperheen arjen asioista. Keräämämme haastatteluaineisto pysyy nimettömänä ja aineisto hävitetään työn valmistuttua. Leijat-hanke on auttanut meitä haastateltavien hankinnassa, mutta opinnäytetyöllä saatavat tulokset pysyvät nimettöminä.

Suostun haastateltavaksi:

Aika _____

Paikka _____

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Kiitos osallistumisestasi haastatteluun!

Opinnäytetyön teemahaastattelurunko

Tutkimuskysymykset:

- Minkälaista maahanmuuttajanaisten arki on?
- Missä arjen tilanteissa maahanmuuttajanaiset kokevat tarvitsevänsä tukea?

Arki:

Tavallinen päivä, mistä se koostuu?

Minkälainen perhe?

Minkä ikäisiä lapsia?

Ovatko lapset kotona, päivähoidossa vai koulussa?

Mitä äiti tekee päivällä? (töissä, koulutuksessa, kotona)

Onko puolisoa? (jos on, niin onko töissä, koulutuksessa vai kotona?)

Iltapäivä ja ilta, mitä perhe tekee? (lasten harrastukset, kotiläksyt, kaverit ja äidin osallistuminen näihin)

Miten kodin askareet sujuvat? (mitä kukin tekee, miten osallistuu)

Lasten osallistuminen arkeen ja kotitöihin? (joutuvatko lapset esim. tulkkaamaan)

Kuuluuko perheen arkeen ystäviä, sukulaisia tai muita sosiaalisia suhteita?

Haluatko kertoa jotain muuta perheesi arkeen liittyen?

Tuen tarve arjessa?

Ilmeneekö tavallisena arkipäivänä lasten kanssa haasteellisia tilanteita? (lasten hoito kotona, pukeminen, kuljetus, aikataulut, läksyt, kuri)

Miten arjen askareet ja kodin hoito sujuvat, onko haasteita? Jos on, niin minkälaisia haasteita? (kauppareissut, siivous, ruoan laitto, pyykkihuolto, kodin kunnossapito)

Miten kodin ulkopuolella tapahtuva asiointi onnistuu, onko siinä haasteita ja jos on, niin minkälaisia? (virastoasiat ja palvelut, yhteydenpito kouluun tai päiväkotiin, kieli, kulttuurierot)

Saako perhe arjen apua mahdolliselta sukulaisilta, ystäviltä, tuttavilta tai muilta ihmisiltä? (mitä saat ja mitä toivoisit saavasi)

Mistä haluaisit saada tukea arkeen? (villejä ideoita ideaalimaailmasta)

Miten voisit itse auttaa muita naisia heidän arjessaan?

Aineiston analyysipolku

Teema: Tuen tarve arjessa	Alaluokka	Yläluokka	Kokoava käsite
<i>"No on mulla yks kaveri, joka asuu (paikkakunnalla) ja hänen kanssaan, kun hänelläkin on samanikäinen poika, niin sitten keskustellaan. Välillä pitkiäkin keskusteluja, niin ihna kaikesta ja lapsistakin myös puhutaan. Tavallaan eihän se tuki tarvii olla kovin iso, kun toinen ajattelee samalla tavalla ja se että saa puhua."</i>	Läheiset ihmiset	Vertaistuki, keskusteleminen"	
<i>"Kyllä se menee ehkä näin, että minä autan, Minä olen ollut niin pitkä aika Suomessa, että minun on helppo auttaa muita, minä tiedän mistä apua saa ja voin neuvoa."</i>	Oma kokemus	Avunanto, neuvot muille maahanmuuttajille	Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki
<i>"Maahanmuuttajat tarvitsevat palveluja tänne (Metkatalolle). -- kouluttaa tänne ihmisiä. Vapaaehtoisia auttamaan. Jos ongelma ja sinä et tiedä miten hoitaa, tärkeä, että joku joka auttaa. "</i>	Avun tarve	Tuttu ja turvallinen ympäristö	

OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Joulukuu 2015

Toimeksiantajan edustajan luona vierailu. Opinnäytetyön ideointi.

Toimeksiantajan tavoitteet opinnäytetyölle.

Teoriaan tutustuminen

Tammikuu 2016

Ideapaperi. Alustava suunnitelma.

Kohderyhmään ja aikaisempiin tutkimuksiin perehtymistä.

Kohderyhmään ja aikaisempiin tutkimuksiin perehtymistä.

Helmikuu 2106

Toimeksiantajan järjestämä opintoretki Tampereelle. Kaksi haastattelua matkan aikana. Aineiston litterointi sanatarkasti.

Kuudes haastattelu Metka-kylätalolla. Aineiston litterointi sanatarkasti.

Toukokuu, kesäkuu 2016

Sanatarkkaa litteroitua (kirjoitettua) aineistoa 29 s. Kirjoitetusta aineistosta poistettu tunnistettavat tiedot, kuten nimet, työ- ja koulutuspaikat, paikannimet.

Tutkimusaineiston lukeminen useaan kertaan.

Tutkimusaineiston analysointi, värikoodaus, ryhmittely ja luokittelu.

Heinäkuu 2016

Aineiston teemoittelu, rajaaminen ja tiivistäminen tutkimuskysymyksiä vastaavaksi.

Merkityksellisten sitaattien valinta.

Liite 5 2(2)

Elokuu 2016

Tutkimusaineiston dokumentointi ja arvioiminen. Aineiston tulkinta ja johtopäätösten kirjaaminen tuloksista. Aikaisempien tutkimusten vertaaminen saatuihin tutkimustuloksiin.

Tutkimustulosten pohjalta kehittämissideat.

Jatkotutkimusten kirjaaminen.

Syyskuu 2016

Valmis opinnäytetyö.